

Opinnäytetyö (AMK)

Sosiaali-ala

Lapsi-, nuoriso- ja perhetyö

2010

Marjareetta Laato

SUKUPOLVIEN VÄLISTÄ YHTEISÖLLISYYTTÄ

– Lapset ja isovanhempi-ikäiset Mannerheimin
Lastensuojeluliiton Sukupolvet kohtaavat
-kerhossa



TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Marjareetta Laato

SUKUPOLVIEN VÄLISTÄ YHTEISÖLLISYYTTÄ – Lapset ja isovanhempi-ikäiset Mannerheimin Lastensuojeluliiton Sukupolvet kohtaavat -kerhossa

Tämä opinnäytetyö toteutettiin kehittämishankkeena, jonka tehtävänä oli järjestää sukupolvien välinen toiminnallinen kerho Mannerheimin Lastensuojeluliitolle sekä mallintaa toiminta. Tavoitteena oli vahvistaa sukupolvien välistä yhteisöllisyyttä. Opinnäytetyössä sukupolvilla tarkoitetaan lapsia sekä isovanhempi-ikäisiä ja sukupolvityöllä näiden kohderyhmien yhteensaatamista. Kohderyhmä on haluttu laajentaa koskemaan kaikkia isovanhempi-ikäisiä huolimatta siitä, onko heillä omia lapsenlapsia vai ei. Näin toteutetaan yhteisöllistä isovanhemmuutta.

Sosiokulttuurinen innostaminen ja yhteisöllisyys luovat perustan sukupolvityölle. Sukupolvityö vaikuttaa monella tavalla lasten ja isovanhempi-ikäisten elämään. Lapsille syntyy sukupolvityön kautta tietoisuus historiallisista juurista. Sukupolvityö antaa myös mahdollisuuksia lasten itsetunnon kasvua tukeviin aikuissuhteisiin. Isovanhempi-ikäisille sukupolvityö avaa kanavan raikkaaseen lapsen maailmaan sekä tuo leikin ja leikkimielisyyden jälleen osaksi elämää. Sukupolvityön luoma yhteisöllisyys ja sosiaalinen kanssakäyminen ehkäisevät ja vähentävät yksinäisyyttä sekä syrjäytymistä.

Kerhon järjestäminen vaati sekä toiminnasta tiedottamista että kerhon sisällöllistä suunnittelua. Kehittämishankkeen etenemisen myötä kehittämistehtävien painopiste muuttui niin, että toiminnan mallintaminen sai pääroolin ja tuotoksesta muotoutui kerhokertojen sijaan ohjaajan opas. Ohjaajan oppaan sisältöjä on suunniteltu yhdessä toiminnasta innostuneiden isovanhempi-ikäisten kanssa ja niitä on kokeiltu erilaisissa sukupolvien välisissä tapahtumissa. Opinnäytetyö antaa tukea kerhotoiminnan aloittajille tuomalla esiin tiedottamisen haasteita sekä tarjoamalla ohjaajan oppaan muodossa valmiit sisällöt kerhokerroille.

ASIASANAT:

Sukupolvet, sukupolvityö, isovanhempi-ikäiset, lapset, sosiokulttuurinen innostaminen, yhteisöllisyys.

Marjareetta Laato

SENSE OF COMMUNITY BETWEEN GENERATIONS – Children and Grandparents in the Generations Meet -Club of the Mannerheim League for Child Welfare

The meaning of this thesis was to organize a functional club between young and old generations and to write a model about it. This thesis was made for The Mannerheim League for Child Welfare. The goal was to strengthen the sense of community between generations. In this thesis the generations in question are children and grandparents. Generation work is a work method that tries to combine these groups. The target group has been selected so that all elderly people can participate in the club even if they do not have grandchildren of their own. In this way we are able to talk about a collective grandparenthood.

Generation work is based on socio-cultural animation and sense of community. It has many effects on children's and grandparents lives. Via generation work children become conscious of their historical roots. They also get an opportunity to verify their self-esteem by means of relationships with adults. Generation work gives the grandparents a channel to the fresh world of children. It also brings play and playfulness back to their lives. The sense of community and social life, that generation work creates, prevent and eliminate loneliness and marginalisation.

To organize the club it was necessary to both plan the contents of it and inform about it to both age groups. The emphasis of the project changed as it went along. Writing the model of the club got the main role and instead of the actual club, the product of the thesis was a handbook for the mentor. The contents of the handbook have been planned with grandparents, who were interested in the action. The contents have also been tested in different events designed for various generations. The thesis helps those who are starting a functional club for generations. It brings up challenges in informing about the action and gives ready contents to the club.

KEYWORDS:

Generations, generation work, grandparents, children, socio-cultural animation, sense of community.

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 LÄHTÖKOHDAT	8
2.1 Käsitteiden määrittelyä	8
2.2 Opinnäytetyön vastaanottaja	9
2.3 Kehittämistehtävät	10
3 SUKUPOLVITYÖN PERUSTA	12
3.1 Sosiokulttuurinen innostaminen	12
3.2 Yhteisöllisyys	13
3.3 Sukupolvityön näkökulma	14
4 KEHITTÄMISHANKKEEN ETENEMINEN	18
4.1 Ideasta eteenpäin	18
4.2 Pysähdys ja uudestaan liikkeelle	21
4.3 Toinen pysähdys ja jälleen eteenpäin	22
4.4 Katse taaksepäin sekä kohti tulevaa	24
5 SUKUPOLVET KOHTAAVAT -KERHON OHJAAJAN OPAS	28
5.1 Toiminnallisen kerhon sisältö	28
5.2 Muutamia ajatuksia oppaasta	32
6 POHDINTA	34
LÄHTEET	40

LIITTEET

- Liite 1. Esite kerhotoiminnasta isovanhempi-ikäisille kevät 2010
- Liite 2. Esite kerhotoiminnasta lapsille kevät 2010
- Liite 3. Ytimekäs esite kerhotoiminnasta kevät 2010
- Liite 4. Esite kerhotoiminnasta syksy 2010
- Liite 5. Uusi esite kerhotoiminnasta
- Liite 6. Sukupolvet kohtaavat -kerhon ohjaajan opas

KUVIOT

Kuvio 1. Mannerheimin Lastensuojeluliiton järjestö rakenne.	10
Kuvio 2. Sosiokulttuurisen innostamisen ja yhteisöllisyyden liittyminen toisiinsa.	15
Kuvio 3. Kehittämishankkeen eteneminen.	18
Kuvio 4. Kerhotoiminnan aloittajan tukilista.	27

1 JOHDANTO

”Mua on alkanu kiinnostaa vanhusten kanssa toimiminen koko ajan enemmän ja enemmän ja nyt musta tuntuu, et mä oon valinnu ihan väärä suuntautumisen. Musta olis niin kiva tehdä vanhusten kanssa jotain! Haha, mähän voisin yhdistää ne (lapset ja ikäihmiset)! No, ei nyt sentään...”

”Sähän voisit oikeesti tehdä niin! Se sopis sulle!”

Villi kahvilakeskustelu tammikuussa 2010 alkoi itää omaa elämäänsä päässäni. Tarvittiin vielä toinen rohkaiseva lause kaverilta aivan uudessa tilanteessa, jotta uskalsin antaa itselleni vauhtia ja alkaa toden teolla muotoilla opinnäytetyön aihetta sukupolvityöstä. Minulla oli jo tuolloin ajatus toiminnallisesta opinnäytetyöstä, jonkinlaisesta ryhmästä lapsia ja ikäihmisiä, jotka sitten yhdessä tekisivät jotakin.

Epämääräisen toiveeni kanssa otin yhteyttä Mannerheimin Lastensuojeluliittoon, jossa tiesin olevan kylämummi ja -vaari -toimintaa. Ehdotukseen tartuttiin, ja idea alkoi pikkuhiljaa tarkentua ja löytää omaa paikkaansa. Ideasta muotoutui lasten ja isovanhempi-ikäisten Sukupolvet kohtaavat -kerho, jonka suunnittelu, toteutus ja mallintaminen tulivat tehtävikseni. Mannerheimin Lastensuojeluliitto on aikaisemmin mallintanut Isovanhempitreffit-nimisen vertaisryhmän toimintaa. Vertaisryhmä on nimensä mukaisesti suunnattu isovanhemmille, jotta nämä voisivat sitten tukea lapsenlapsensa perhettä.

MLL:n eri sukupolville suunnattua toimintaa toteutetaan paljon kylämummi ja -vaari -toiminnan kautta. Tarkoituksena on, että myös sellaiset isovanhemmat, joilla ei ole omia lapsenlapsia, voivat välittää isovanhemmuutta lapsille päiväkodeissa ja erilaisissa tapahtumissa. Kerho suunniteltiin tämän toiminnan tunnetuksi tekemisen välineeksi sekä sukupolvia yhdistäväksi toimintamuodoksi.

Sukupolvityö on tärkeää, sillä se mahdollistaa eri-ikäisille sosiaalisiin yhteisöihin liittymisen ehkäisemällä näin yksinäisyyttä. Sukupolvityö monipuolistaa ihmisten

välistä kanssakäymistä. Se lisää sukupolvirajat ylittävää yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä auttaa kulttuuri- ja muiden perinteiden siirtämisessä ihmiseltä toiselle. Luomallaan yhteisöllisyydellä sukupolvityö tukee ihmisten hyvinvointia sekä elämässä viihtymistä.

Tein opinnäytetyön Mannerheimin Lastensuojeluliitolle yhteistyössä MLL:n Varsinais-Suomen piirin kanssa. Se oli kehittämishanke, joka toteutettiin vuoden 2010 aikana. Keväällä ja syksyllä tapahtui eniten kehittämishankkeen kannalta merkittäviä asioita: kerhotoiminnasta tiedottamista, toiminnan suunnittelua sekä kerhon sisältämien toiminnallisten menetelmien kokeilemista Turun lähiöissä erilaisten tapahtumien yhteydessä. Varsinaisen kerhotoiminnan toteutuspaikka oli kaupungin länsipuolella sijaitseva Runosmäen lähiö.

Tämä raportti on yhdessä kehittämishankkeen tuotoksen, Sukupolvet kohtaavat -kerhon ohjaajan oppaan, kanssa osa opinnäytetyötä. Jatkossa käytän sanaa opinnäytetyö kuvaamaan koko hanketta raportteineen ja tuotoksineen ja sanaa kehittämishanke, kun tarkastelen kehittämistehtävieni rajaamaa osaa opinnäytetyöstäni.

Raportissa avaan ensin aiheen kannalta keskeisiä käsitteitä sekä esittelen opinnäytetyön vastaanottajan. Sen jälkeen lukijan on helpompi syventyä kehittämistehtäviin, jotka määrittelen luvun kaksi lopussa. Kehittämistehtävät luovat tavoitteita kehittämishankkeelle sekä ennakko-odotuksia hankkeen etenemisestä. Tavoitteet ja ennakko-odotukset kuvaan kehittämistehtäviä käsittelevän luvun yhteydessä.

Edellä mainittujen lähtökohtien jälkeen tarkastelen perusteita sukupolvityölle sekä koko kehittämishankkeelle. Sosiokulttuurinen innostaminen ja yhteisöllisyys luovat tuon perustan. Luvussa kolme esittelen molemmat erikseen sekä käsittelen niiden antia sukupolvityölle. Kehittämishanke rakentuu perusteiden päälle ja luvussa neljä kuvaan sen etenemistä. Esitän samassa yhteydessä myös pohdintaa etenemiseen vaikuttaneista tekijöistä.

Monien vaiheiden kautta kehittämishanke on edennyt kohti päämääriään ja konkreettista tuotosta, Sukupolvet kohtaavat -kerhon opasta. Luvussa viisi

kerron oppaasta. Perustelen siihen valitsemiani sisältöjä sekä arvioin sen onnistumista. Tuotos löytyy kokonaisuudessaan tämän raportin liitteistä (Liite 6). Lopuksi, luvussa kuusi, arvioin koko kehittämishankkeen toteutumista sekä esitän loppupohdinnat. Tarkastelen kehittämishankkeen ja sen tuotoksen hyötyjä sekä käyn läpi omaa oppimistani ja omia kokemuksiani.

2 LÄHTÖKOHDAT

2.1 Käsitteiden määrittelyä

Sukupolvi

Sukupolvi on laaja ja moniulotteinen käsite. Suppeasti käsitettynä sukupolvi tarkoittaa perhesukupolvea, yhden perheen eri aikoina syntyneitä jälkeläisiä. Uusi sukupolvi syntyy, kun vanhemmat saavat lapsia tai lapset lapsenlapsia. (Alanen 2007b, 97–98; Marin 2007, 41.) Laajemmin tarkasteltuna sukupolvi tarkoittaa samanikäisiä tai samaa aikakautta eläneitä tai eläviä ihmisiä. Ihmiset voidaan jakaa eri sukupolviin myös heitä yhdistävien tai erottavien tekijöiden avulla. Isovanhemmuus on yksi esimerkki monia yhdistävästä tekijästä. (Alanen 2007b, 98.)

Tässä opinnäytetyössä sukupolvi tarkoittaa saman ikäluokan ihmisiä. Mukana on kaksi eri sukupolvea, joista toinen koostuu 5–12-vuotiaista lapsista ja toinen isovanhempi-ikäisistä. Isovanhempien sukupolvi on laajennettu isovanhempi-ikäisten sukupolveksi, jotta kaikilla sen ikäluokan ihmisillä olisi mahdollisuus olla mukana kohtaamassa nuorempaa sukupolvea riippumatta siitä, onko henkilö itse isovanhempi vai ei.

Sukupolvityö

Sukupolvityöllä tarkoitetaan eri sukupolvien kohtaamista ja yhteensaattamista niin, että samalla vahvistetaan ihmisten välistä yhteisöllisyyttä (Moilanen 2005, 88). Tässä opinnäytetyössä sukupolvityö on siis lasten ja isovanhempi-ikäisten välisen yhteyden vahvistamista. Tarkoituksena on Moilasan (2005, 88) ajatusten mukaisesti huomioida vastavuoroisuuden periaate eikä vain saattaa yhteen kahta äärisukupolvea: sekä lapsilla että isovanhempi-ikäisillä on annettavaa ja jaettavaa toisilleen.

Vapaaehtoistoiminta

Vapaaehtoistyötä kutsutaan MLL:ssa vapaaehtoistoinnaksi (MLL:n vapaaehtoistoinnin ohjaaja 8.10.2010). Koskenvesa (2001, 126) kertoo käsitteiden olevan toistensa synonyymejä. Sanana vapaaehtoistoiminta kuvaa selkeämmin vapaaehtoistyön luonnetta, sillä vapaaehtoistyöntekijä on tehtävässään toimijana eikä työntekijänä (Koskenvesa 2001, 126).

Vapaaehtoistoinnassa ei tarvita erikoistaitoja. Toiminnassa hyödynnetään omaa elämäkokemusta sekä persoonallisuutta. (Mykkänen-Hänninen 2007, 11.) Tällä yksilön omasta halusta lähtöisin olevalla toiminnalla voi olla monia motiiveja, mutta suurin motivoiva tekijä on kuitenkin hyvän mielen tuottaminen muille – ja myös itselle (Kurki 2007, 127–128). Vapaaehtoisuuden periaatteen mukaan toimiva henkilö on kiinnostunut muista ihmisistä ja heidän auttamisestaan (Mykkänen-Hänninen 2007, 11).

Yhteisöllinen isovanhemmuus

Yhteisöllinen isovanhemmuus on ei-biologista isovanhemmuutta (Rippstein 2008, 33–34). Isovanhempi-ikäiset voivat toimia vapaaehtoisesti korvaavina isovanhempina lapsille, joilla ei ole omia isovanhempia tai välittää isovanhemmuutta erilaisissa yhteyksissä, kuten tapahtumissa (Sinnemäki 2005, 9; Rippstein 2008, 34). Yhteisöllinen isovanhemmuus on mahdollisuus kaikille isovanhempi-ikäisille – myös niille, joilla ei ole omia lapsenlapsia (Rippstein 2008, 34).

2.2 Opinnäytetyön vastaanottaja

Olen tehnyt opinnäytetyöni Mannerheimin Lastensuojeluliitolle yhteistyössä Mannerheimin Lastensuojeluliiton (MLL) Varsinais-Suomen piirin kanssa. Mannerheimin Lastensuojeluliitto on lasten, nuorten ja lapsiperheiden oikeuksia ja kasvua tukeva järjestö. Liitto toimii lasten keskuudessa tarjoten kuitenkin kaikenikäisille mahdollisuuden osallistua toimintaan kohderyhmän kanssa. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2005.)

Valtakunnallinen Mannerheimin Lastensuojeluliitto koostuu keskusjärjestöstä, 13 piirijärjestöstä sekä 565 paikallisyhdistyksestä (Kuvio 1). Varsinais-Suomen piiri on siis yksi kolmestatoista piirijärjestöstä. Piirijärjestöt ja paikallisyhdistykset ovat keskusjärjestön jäseniä. Keskusjärjestön toimipaikka on Helsingissä kun taas piirijärjestöt ovat jakautuneet tasaisesti ympäri Suomea. Piirijärjestöjen tehtävänä on tukea paikallisyhdistyksiä sekä vaikuttaa omalla alueellaan. Sekä keskusjärjestössä että piirijärjestöissä toimii palkattu henkilökunta. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2010b.)



Kuvio 1. Mannerheimin Lastensuojeluliiton järjestö rakenne.

Paikallisyhdistysten toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen. Yhdistykset toimivat MLL:n arvojen ja toimintaperiaatteiden mukaisesti omilla alueillaan tukien lasten, nuorten ja lapsiperheiden hyvinvointia. Yhdistykset voivat järjestää alueellaan haluamaansa toimintaa. He voivat esimerkiksi perustaa perhekahvilan, järjestää tapahtumia tai pitää MLL:n kerhoja. (MLL 2010b.)

2.3 Kehittämistehtävät

Kehittämishankkeen kehittämistehtävät olivat sukupolvien välisen toiminnallisen kerhon järjestäminen Mannerheimin Lastensuojeluliitolle sekä tuon toiminnan mallintaminen. Tavoitteena oli luoda keino, joka synnyttää yhteyttä sukupolvien

välille sekä tukee tuota syntynyttä yhteisöllisyyttä. Mallintamisen kautta uutta toimintamuotoa olisi mahdollista hyödyntää MLL:n eri paikallisyhdistyksissä.

Sukupolvityö on ajankohtainen ja keskustelua herättävä teema MLL:n toiminnassa. Yksi liiton viidestä päämäärästä onkin tukea lapsuutta sukupolvien ketjulla. (MLL 2005.) Sukupolvityötä MLL tekee kylämummi ja -vaari -toiminnan muodossa sekä järjestämällä kertaluontoisia tapahtumia teemalla sukupolvien kohtaaminen. Kylämummi ja -vaari -toiminnan ideana on saada lapsille isovanhempi-ikäisiä aikuisia, jotka ehtivät kuunnella ja rohkaista heitä, tehdä asioita yhdessä heidän kanssaan sekä vain olla. Kylämummit ja -vaarit toimivat vapaaehtoisuuden periaatteella päiväkodeissa sekä MLL:n perhekahviloissa. He ovat myös mukana erilaisissa tapahtumissa. (MLL 2010a.)

Kehittämishankkeen tarkoitus on monipuolistaa MLL:n tekemää sukupolvityötä sekä innostaa uusia isovanhempi-ikäisiä mukaan toimintaan. Aluksi ajattelin, että toiminnallinen kerho toimisi tuon innostamisen välineenä. Kerhossa isovanhempi-ikäisten olisi mahdollista tutustua toimintaan. Osallistuminen kerhoon ei velvoittaisi heitä mihinkään, mutta kerhon päätyttyä heillä olisi mahdollisuus siirtyä kylämummeiksi ja kylävaareiksi esimerkiksi perhekahviloihin.

Seuraavassa vaiheessa kerhon toimiminen innostajana sukupolvien väliseen toimintaan osallistumiseen sai vielä suuremman merkityksen. Ajatukseksi nousi kerhotoiminnan jatkuminen vapaaehtoisten isovanhempi-ikäisten vetämänä. Näin toiminnasta muodostuisi lapsille harrastuskerho ja he saisivat mahdollisuuden uusiin, heitä rohkaiseviin aikuissuhteisiin.

Kerhon toteutuspaikkana oli Turussa sijaitseva Runosmäen lähiö. Siellä toimiva paikallisyhdistys ehdotti työntekijän palkkaamista kaikkien alueella toimivien MLL:n kerhojen vetäjäksi. Näin harrastuskerho olisi säilyttänyt muotonsa ja tarjonnut samalla isovanhempi-ikäisille vapaan osallistumisen toimintaan ilman kerhon ohjaajan vastuuta. Näiden edellä kuvattujen ajatusten ja odotusten saattelemana aloin toteuttaa saamaani kehittämistehtävää.

3 SUKUPOLVITYÖN PERUSTA

3.1 Sosiokulttuurinen innostaminen

Sosiokulttuurisen innostamisen aate syntyi Ranskassa toisen maailmansodan jälkeen. Demokraattiset arvot olivat kadonneet ja sotien mukanaan tuoma masennus vaivasi maata. Muutosta tilanteeseen kaivattiin ja siksi maassa alettiin kouluttaa työväestöä innostamisen ja vapaa-ajan toiminnan kautta. (Kurki 2000, 11.) Ranskasta aate lähti leviämään Eurooppaan sekä toisille mantereille, etenkin Latinalaiseen Amerikkaan (Hyyppä & Liikanen 2005, 128).

Sosiokulttuurinen innostaminen ei jäänyt vain aatteeksi. Se muotoutui itsenäiseksi tieteenalaksi, ammatilliseksi toiminnaksi, jonka juuret ovat sosiaalipedagogiikassa. (Kurki 2000, 44.) Sosiaalipedagogiikka on sosiaalista kasvatusta. Se auttaa yksilöitä liittymään yhteiskuntaan ja elämään yhdessä toisten kanssa. Sosiaalipedagogiikka keskittyy erityisesti syrjäytymisvaarassa olevien yksilöiden saamiseen mukaan yhteisöihin. (Madsen 2001, 18–20.)

Sosiokulttuurisessa innostamisessa kasvatuksellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen toiminta yhdistyvät (Kurki 2000, 163). Ihmisiä rohkaistaan ja kannustetaan ottamaan käyttöön piilossa olevat ja tukahdutetut voimavarat taiteen ja kulttuuritoiminnan avulla (Hyyppä & Liikanen 2005, 132; Kurki 2007, 133). Edellä mainittua toimintaa voivat olla esimerkiksi erilaiset taidetapahtumat, tanssin ja musiikin keinot, draama (Foth 2006, 641) sekä kirjallisuuden ja kuvataiteen ulottuvuudet (Bergman 2010, 25).

Taiteen ja kulttuuritoiminnan vahvuus on siinä, että ne antavat elämyksiä ja herättävät tunteita. Arjen keskelle ne tuovat vaihtelua. (Liikanen 2003, 151.) Taide ja kulttuuritoiminta ovat apuna ihmisten oman aktiivisuuden herättelemisessä. Ihmiset tahdotaan johtaa toimimaan yhdessä muiden kanssa. (Kurki 2007, 133–135.) Ongelmiin ei anneta valmiita ratkaisuja eikä kenenkään puolesta tehdä mitään. Tavoitteena on osallistaa ihmiset heitä ympäröiviin yhteisöihin sekä yhteiskuntaan. (Smith 2009.) Taide ja kulttuuritoiminta toimivat tämän

osallistamisen välineinä sekä ehkäisevät sen myötä syrjäytymistä (Liikanen 2003, 151).

Osallistamisen tavoite johtaa ihmiset osallistumaan erilaisten yhteisöjen toimintaan. Osallistuminen – etenkin kriittinen osallistuminen – on tärkeää sosio-kulttuurisen innostamisen kannalta. Ihmisten ja yhteisöjen sosiaalisessa todellisuudessa halutaan saada aikaan pysyviä muutoksia, asenteiden muuttumista. Kriittisen osallistumisen kautta ihmisten tietoisuutta itsestä ja ympäristöstä herätellään. Tietoisuuden kasvaminen auttaa oman itsen sekä omien kykyjen löytämisessä. Ihmiset alkavat nähdä, että heillä on voimavaroja sekä mahdollisuuksia vaikuttaa heitä ympäröiviin asioihin. (Kurki 2007, 70–71, 133.) Lisätäkseen omaa hyvinvointiaan ihmiset alkavat käyttää kykyjään ja näin toteutuu sosio-kulttuurisen innostamisen tavoite.

3.2 Yhteisöllisyys

Ennen yhteisöllisyyden määrittelemistä sivuan lyhyesti pääoman ja etenkin sosiaalisen pääoman käsitettä, sillä yhteisöllisyys on osa sosiaalista pääomaa (Hyypä & Liikanen 2005, 86). Pääoma tarkoittaa niitä voimavaroja ja ominaisuuksia, joita ihmisellä on käytettävissä eri yhteiskunnan kentillä toimiessa. Näitä kenttiä voivat olla esimerkiksi perhe, koulu ja vapaa-ajan toiminta. Sosiaalinen pääoma muodostuu sosiaalisista verkostoista ja ryhmistä sekä eri organisaatioiden normeista, oikeuksista ja velvollisuuksista (Marin 2002, 100–104).

Sosiaaliset suhteet liittyvät läheisesti myös yhteisöllisyyteen ihmisten välisen vuorovaikutuksen ja yhteyden kautta (Kaipio 2000, 11–12). Yhteys toteutuu yhteisöissä. Yhteisöt ovat joukko yhteen liittyneitä ihmisiä, joilla on yhteiset päämäärät sekä yhteistä toimintaa. Yhteisöllisyyttä on kaikki sellainen toiminta, joka tukee ja ylläpitää yhteisöä (Haapamäki 2000, 14–15). Hyypä (2002a, 113) kuvaa yhteisöllisyyttä seuraavasti:

Yhteisöllisyys tarkoittaa vapaaehtoista osallistumista ja aktiivista toimintaa kansalaisryhmissä, jotka voivat olla pitkällisen tarpeen tai äkillisen tilanteen synnyttämiä tai virallisiin järjestelmiin liittyviä. (Hyypä 2002a, 113.)

Yhteisöllisyydestä puhuttaessa puhutaan sosiaaliseen pääomaan liittyvistä sosiaalisista verkostoista eli ihmisten välisestä kanssakäymisestä eri muodoissaan eikä niinkään eri organisaatioiden normeista, oikeuksista ja velvollisuuksista (Haapamäki 2000, 14–25). Rajaviiva on kuitenkin veteen piirretty, sillä esimerkiksi Hyyppä (2002a, 48) käyttää sosiaalisesta pääomasta käsitettä yhteisöllisyys.

Tärkeä yhteisöllisyyteen liittyvä tekijä on luottamus (Putnam 2001, 144–145). Luottamus on pohja ihmisen oman arvon ymmärtämiselle suhteessa itseen ja muihin. Luottamus rakentuu lapsen eri kasvuympäristöissä, joista tavallisin on koti. Muita kasvuympäristöjä ovat esimerkiksi päivähoitopaikka sekä koulu. (Bardy 2001, 124.) Luottamus on suojatekijä, joka suojaa ihmistä vauvaiästä aikuisuuteen asti. Luottamuspula saattaa pahimmillaan synnyttää ahdistusta ja pelkoa. Se voi purkautua stressisairauksina ja käytöshäiriöinä. (Hyyppä 2002a, 160–161.)

Luottamuksen täyteisellä yhteisöllisyydellä on yhteys terveyteen ja hyvinvointiin (Hyyppä 2002b, 48–49). Hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä ei tarkkaan tiedetä, mutta ajatellaan, että tällaisia tekijöitä olisivat sosiaalisten verkostojen tarjoama konkreettinen apu esimerkiksi rahallisen avustuksen muodossa sekä positiivinen sosiaalinen paine: yhteisö pitää huolta jäsenistään ja huolestuu, jos joku jää joukosta pois (Putnam 2001, 344–345).

3.3 Sukupolvityön näkökulma

Sosiokulttuurinen innostaminen ja yhteisöllisyys liittyvät läheisesti toisiinsa (Kuvio 2). Kun ihmiset innostuvat osallistumaan johonkin toimintaan sosiokulttuurisen innostamisen seurauksena, syntyy sosiaalisia verkostoja sekä ryhmään kuulumista, lyhyesti sanottuna yhteisöllisyyttä (Hyyppä 2002a, 178). Aktiivinen yhteistoiminta sekä sosiaaliset suhteet vaikuttavat positiivisesti terveyteen sekä terveenä olemisen kokemiseen. Voidaan puhua hyvinvoinnista, onnellisesta vanhenemisesta sekä onnellisesta lapsuudesta. (Hyyppä 2002b, 37–42.)



Kuvio 2. Sosiokulttuurisen innostamisen ja yhteisöllisyyden liittyminen toisiinsa.

Sukupolvityö on eri sukupolvien saattamista yhteen niin, että ihmisten välinen yhteisöllisyys vahvistuu (ks. luku 2.1). Yksi keino sukupolvien yhdistämiseen on sosiokulttuurinen innostaminen. Innostaminen synnyttää halun osallistua ja sitä kautta ihmiset tulevat tietoisiksi omista taidoistaan ja kyvyistään. Tiedostamiaan vahvuuksia he voivat hyödyntää esimerkiksi vapaaehtoistoiminnan muodossa. (Kurki 2007, 133–135).

Sukupolvityössä vapaaehtoinen toiminta näkyy esimerkiksi yhteisöllisen isovanhemmuuden muodossa, kun isovanhempi-ikäiset toimivat vapaaehtoisina isovanhempina päiväkodeissa tai muissa ympäristöissä, joissa lapsilla on mahdollisuus oppia heidän kokemuksistaan (Sinnemäki 2005, 9). Vapaaehtoisuus toimii myös toisin päin silloin, kun lapset ja lapsiryhmät saapuvat ympäristöihin, joissa isovanhempi-ikäiset ovat. Päiväkodeista saatetaan tehdä vierailu johonkin palvelutaloon ja tuolloin lapset saavat esimerkiksi lauluesitysten muodossa rikastuttaa isovanhempi-ikäisten päivää. (Suomi 2003, 180.)

Suomi (2003, 180–181) tähdentää, että sukupolvityön tulisi suuntautua yksittäisiä tapaamisia syvemmälle luomalla mahdollisuuksia pitkäaikaisempaan toimintaan ja yhdessä tekemiseen. Tutustuminen omiin juuriin sekä laajemmin historiaan auttaa oman identiteetin hahmottamisessa. Ihmisen on helpompi ymmärtää, kuka hän on.

Yhteisöllinen isovanhemmuus kaikissa muodoissaan lisää lasten mahdollisuuksia saada heidän kasvuaan tukevia aikuissuhteita. Aikuissuhteet ovat tärkeitä, sillä lapsi peilaa omaa minäänsä aikuisten kautta. Hänen itsetuntemuksensa kasvaa aikuissuhteissa, joissa aikuinen on aidosti hänestä kiinnostunut. (Bardy

2001, 124). Yhteisöllisen isovanhemmuuden luomat aikuissuhteet ovat perheen ulkopuolisia, mutta ne eivät kuitenkaan korvaa perheen sisäisiä aikuissuhteita – molempia tarvitaan (Moilanen 2005, 23, 44–45).

Sukupolvityötä haastaa ilmiö, jossa isovanhempi-ikäisiä ikään kuin työnnetään hienovaraisesti pois tieltä (Marin 2007, 42; Suomi 2003, 180; Kurki 2007, 26–27). Heidät asetetaan helposti passiiviseen hoivattavien rooliin (Kurki 2007, 26–27). Vanhempien sukupolvien elämäkokemus ja osaaminen eivät pääse näin siirtymään nuoremmille sukupolville (Suomi 2003, 180). Sosiokulttuurisen innostamisen avulla isovanhempi-ikäisiä aktivoidaan liittymään mukaan yhteiseen toimintaan (Kurki 2007, 133). Heitä kohtaan tunnettu arvostus säilyy ja kasvaa, kun he ovat mukana yhteisöissä ja heidän kanssaan koetaan yhteenkuuluvuutta (Eloranta & Punkanen 2008, 7; Hakonen 2008, 121). Yhdessä itsemääräämisoikeuden säilymisen kanssa aktiivisuus ja innostuminen ovat onnellisen vanhenemisen ja hyvinvoinnin edellytyksiä. (Kurki 2007, 69.)

Yhteisöllisyys ja sosiokulttuurinen innostaminen voimaannuttavat ihmisiä. Ne ohjaavat ihmisiä löytämään omat voimavarat sekä hyödyntämään niitä. (Mäkinen ym. 2009, 132.) Voimaantuminen tarkoittaa sisäistä voimantunnetta, joka on lähtöisin ihmisestä itsestään (Siitonen 1999, 59–63). Sitä tapahtuu sosiaalisissa tilanteissa (Vilén ym. 2008, 23–24). Sukupolvityön kautta ihmiset pääsevät osaksi sosiaalisia yhteisöjä ja näin keskelle sosiaalisia tilanteita, joissa voimaantumisen tunnetta sekä arkea kannattavia voimavaroja syntyy (Hakonen 2008, 129–130; Moilanen 2005, 88).

Sukupolvityössä erilaiset yhteisöt voivat olla esimerkiksi sosiaalisen toiminnan ryhmiä tai sosiaalisia ryhmiä. Sosiaalisen toiminnan ryhmässä pyritään joukolla vaikuttamaan ja saamaan aikaan muutosta valittuun asiaan. Sosiaalinen ryhmä toimii puolestaan jäseniään virkistäen ja voimaannuttaen. (Mäkinen ym. 2009, 150.) Voimaantunut ihminen tunnistaa omat voimavaransa ja tahtoo tehdä parhaansa sekä oman että toisten hyvinvoinnin eteen (Siitonen 1999, 61). Voimaantumisen tärkeys onkin juuri sen suhteessa ihmisten hyvinvointiin. Voimaantuminen vaikuttaa ihmisten fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen olemukseen. (Hakonen 2008, 121–122.)

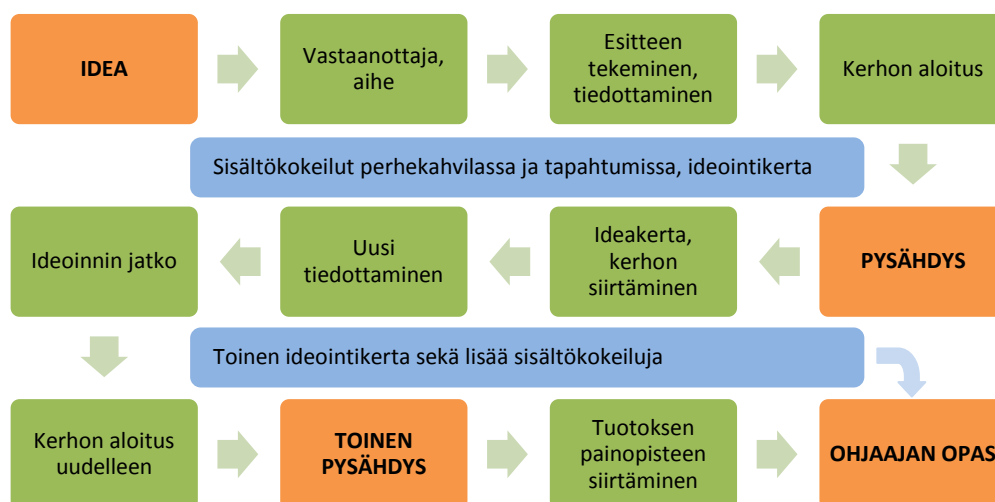
Yhteisöllisyys on väline, jonka avulla päästään jonkin ryhmän eli yhteisön tavoitteisiin (Haapamäki 2000, 26). Tavoitteena voi olla esimerkiksi edellä kuvatun voimaantumisen tunteen syntyminen osallistujissa. Sukupolvityössä tavoitellaan kohderyhmien välisen yhteyden vahvistamista sekä vastavuoroista antamista ja jakamista (ks. luku 2.1). Yhteisöllisyys auttaa tavoitteiden saavuttamisessa luomansa luottamuksen kautta. Luottamus tulee esiin sosiaaliseen pääomaan ja yhteisöllisyyteen liittyvässä vastavuoroisuuden periaatteessa. Periaatteen mukaan toisten hyväksi tehdään asioita odottamatta vastapalvelusta välittömästi. Ajan myötä nuo tehdyt palvelukset palkitaan joko asianosaisten tai muiden osoittamalla avuliaisuudella. Näin ei tarvitse tiukan paikan tullen pelätä jäävänsä yksin. (Putnam 2001, 141.)

Aikuisten ja lasten välille yhteisöllisyyttä kehittyy keskustelemalla, leikkimällä sekä asioita yhdessä tekemällä (Kaipio 2000, 12). Yhteisöllinen toiminta yli sukupolvirajojen tukee lasten kasvua, kuten jo edellä todettiin. Lapset tarvitsevat kehittyäkseen ja kasvaakseen aikuisten hoivaa ja huolenpitoa sekä tilaisuuksia leikkiin ja luovuuteen (Siren-Tiusanen 2001, 15). Ennen kaikkea he – niin kuin kaikenikäiset ihmiset – tarvitsevat osakseen rakkautta.

4 KEHITTÄMISHANKKEEN ETENEMINEN

4.1 Ideasta eteenpäin

Lapsille ja isovanhempi-ikäisille suunnatun kerhotoiminnan järjestäminen oli kehittämishankkeen ensimmäinen tehtävä. Toinen tehtävä oli mallintaa tuo toiminta suunnittelun ja toteutuksen yhteydessä. Prosessi eteni kuitenkin niin, että mallintaminen sai pääroolin ja tuotoksesta muotoutui toiminnallisten tapaamisten sijaan Sukupolvet kohtaavat -kerhon ohjaajan opas. Seuraavaksi esitän kuvion kehittämishankkeen etenemisestä (Kuvio 3) ja kuvaan tuota kehitystä sanallisesti.



Kuvio 3. Kehittämishankkeen eteneminen.

Koko prosessi lähti liikkeelle kevättalvella 2010 oman kiinnostukseni synnyttämästä epämääräisestä ideasta sekä halusta tukea sukupolvien välistä yhteyttä. Halusin löytää yhteistyökumppanin, jolla on jo ennestään sukupolvityötä ja jonka toiminnan osaksi voisin oman ideani liittää. Käsitteisiin kylänummi ja kylävaari olin törmännyt opintojeni aikana ja opinnäytetyön ohjaajani kautta kylänummi ja -vaari -toiminta paikallistui osaksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton sukupolvityötä. MLL:n Varsinais-Suomen piirin lapsi-, nuoriso- ja perhetyön päällikön kautta minut ohjattiin ottamaan yhteyttä MLL:n

vapaaehtoistoiminnan ohjaajaan. Hänen kauttaan ehdotukseen tartuttiin ja epä-määräinen ideani sai mahdollisuuden tarkentua.

Yhdessä MLL:n vapaaehtoistoiminnan ohjaajan kanssa muotoilimme aiheen MLL:n tarpeisiin sopivaksi. Tarkoituksena oli tukea sukupolvien välistä yhteyttä sekä vahvistaa yhteisöllisyyttä lasten ja ikäihmisten välillä järjestämällä sukupolvien välinen toiminnallinen kerho. Kehittämistehtävään kuului myös tuon kerhotoiminnan mallintaminen.

Sukupolvien välinen kerho oli tarkoitus pitää neljä kertaa kevään lopuksi ennen kesäloman alkamista. Ajatuksenani oli jakaa opinnäytetyön tekeminen niin, että toiminta sijoittuisi kevääseen ja kirjoitustyö syksyyn. Kerhokertojen määrään päädyimme yhdessä opinnäytetyön ohjaajani sekä MLL:n vapaaehtoistoiminnan ohjaajan kanssa.

Toteutuspaikaksi halusin sellaisen Turun lähiön, jossa toimii MLL:n paikallisyhdistys, sillä kaavailin kerhoa osaksi yhdistyksen toimintaa. Alueella tuli olla myös MLL:n perhekahvila, jotta innokkaat isovanhempi-ikäiset voisi ohjata mukaan MLL:n toimintaan kerhon päätyttyä. Valintaan vaikutti lisäksi se, miten eri lähiöistä oli saatavissa tiloja käyttöön kerhon kokoontumisia varten.

Varteen otettavaksi toteutuspaikaksi nousi Turun länsipuolella sijaitseva Runosmäki. Yhteydenotto lähiössä toimivan MLL:n paikallisyhdistyksen puheenjohtajaan varmisti alueen valikoitumisen: paikallisyhdistyksessä oli ajatusten ja puheen tasolla sivuttu kylämunni ja -vaari -toiminnan aloittamista alueella. Kerhosta ajateltiin muodostuvan sykäys tuolle toiminnalle.

Kerhosta tiedottaminen alkoi noin viisi viikkoa ennen ensimmäistä kerhokertaa. Isovanhempi-ikäisten tavoittamisessa auttoivat MLL:n monet verkostot. Verkostojen kautta sain yhteyden seurakuntien seniorityöstä vastaaviin diakoneihin. Heidän kauttaan sain tietoa sekä heidän omista seniorikerhoistaan että muista alueella toimivista seniorikerhoista ja -piireistä. Yhteydenottojen jälkeen vierailin eri senioripiireissä kertomassa kerhotoiminnasta ja jakamassa esitteitä. Tekeväni esite (Liite 1) sai lopullisen muotonsa paikan ja ajan varmistuttua viikon kuluttua tiedottamisen aloittamisesta.

Runosmäessä sijaitsee keskeisellä paikalla nuorisotalo, jossa on nuorten lisäksi toimintaa myös eläkeläisille sekä lapsille. Nuorisotalolla kokoontuu useita eläkeläispiirejä sekä MLL:n Runosmäen paikallisyhdistyksen perhekahvila. Sain varattua Sukupolvet kohtaavat -kerhoksi nimetylle toiminnalle sieltä hyvät tilat. Kokoontumisajankohdaksi valikoituivat keskiviikko-illat puoli kuudesta seitsemään.

Lapsille tiedotin toiminnasta alakoulun rehtorin ja päiväkodin johtajien kautta (Liite 2). Tuolloin ajatuksena oli, että lasten ikä olisi esikouluikäisistä toisluokkalaisiin. Myöhemmin kohderyhmäksi muotoutuivat 5–12-vuotiaat lapset. Nuoremmat lapset olivat tervetulleita mukaan kerhoon oman isovanhemman kanssa. Koulun ja päiväkotiin toimittamieni esitteiden lisäksi olin tehnyt toiminnasta lyhyen ja ytimekkään esitteen (Liite 3). Jaoimme sitä MLL:n vapaaehtoistoiminnan ohjaajan kanssa erilaisissa alkukevään aikana järjestetyissä MLL:n tapahtumissa. Esite lähti jakoon myös paikallisyhdistyksen perhekahvilan kautta.

Lasten iän määräytymiseen vaikutti oma tavoitteeni suorittaa lastentarhanopettajan pätevyys opintojeni ohella. Tällöin opinnäytetyön tulee käsitellä varhaiskasvatusikäisiä lapsia. Toinen iän määräytymiseen vaikuttanut tekijä oli kerhomuotoinen toiminta. Tarkoituksena ei ollut muodostaa lastenhoitoparkkia, vaan vastavuoroista toimintaa lasten ja isovanhempi-ikäisten välille. Pienet lapset pystyvät kuitenkin osallistumaan kerhon toimintaan soveltuvin osin ja he ovat siksi tervetulleita mukaan kerhoon omien isovanhempiensa kanssa. Kehittämishankkeessa ikähaitaria on laajennettu varhaiskasvatusikäisistä lapsista alakouluikäisiin lapsiin oman kiinnostukseni vuoksi.

Runosmäen koulussa toimii aktiivisesti Tukivaarit ry:n kouluvaarit. Tieto Sukupolvet kohtaavat -kerhosta kulkeutui heille lapsille jaetun esitteen kautta (Liite 2). Esite herätti heissä aluksi huolestuneita ja ihmetteleviä kysymyksiä, mikä olikin ymmärrettävää: Mannerheimin Lastensuojeluliitto tekee yhteistyötä kouluvaarien kanssa ja Turun alueella työnjako on suunniteltu niin, että kouluvaarit ovat nimensä mukaisesti kouluissa ja kylämummit ja kylävaarit toimivat koulumaailman ulkopuolella esimerkiksi päiväkodeissa ja perhekahviloissa

(MLL:n vapaaehtoistoiminnan ohjaaja 14.4.2010). Esitteen tarkoituksena oli levittää tietoa kouluajan ulkopuolella tapahtuvasta toiminnasta.

Kerhon toimimisen kannalta olisi ollut suotavaa, jos paikalle olisi tullut neljä isovanhempi-ikäistä sekä neljä lasta. Etukäteisilmoittautumiset sain kolmelta isovanhempi-ikäiseltä. Ensimmäisellä kerhokerralla paikalle ei kuitenkaan saapunut ketään, sillä kaikki kolme mummia olivat sairastuneet, eikä lapsiakaan ollut paikalla. Toisella kerralla mummit saapuivat paikalle.

4.2 Pysähdys ja uudestaan liikkeelle

Keväällä 2010 Sukupolvet kohtaavat -kerhossa oli toisella kerralla kolme isovanhempi-ikäistä. Kerhokerta alkoi tutustumisella ja jatkui Sukupolvet kohtaavat -kerhon suunnittelulla ja ideoinnilla. Aivoriihen tapainen ajatustenvaihto osoittautui hedelmälliseksi. Aivoriihi on osallistava ja tuloksia tuottavan toimintamuoto. Aivoriihessä on tarkoituksena, että kaikki saavat sanoa ideoita vapaasti muiden kommentoimatta ja kaikki ideat kirjataan ylös. Jälkeenpäin ideoita ryhmitellään ja jalostetaan. (Virkkala 1994, 81–82; Kansan Sivistystyön Liitto 2005, 12–13.)

Johtavaksi ajatukseksi kolmen isovanhempi-ikäisen kanssa käydyssä keskustelussa nousi kerhon sisällön ideointi. Sen lisäksi, että kerhossa lapset ja isovanhempi-ikäiset tekevät asioita yhdessä, toivottiin, että tekeminen sisältäisi sellaista tietoa ja taitoa, jota isovanhempi-ikäiset voivat välittää nykyajan lapsille omasta lapsuudestaan ja nuoruudestaan. Tuollaista toimintaa voisivat olla esimerkiksi käpylehmien ja lankarullanukkien tekeminen, vanhojen valokuvien katseleminen, vanhojen laulujen laulaminen, tanssiminen ja leipominen. Aivoriihessä syntyneet ideat ovat olleet pohjana ohjaajan oppaan sisältöjen suunnittelussa. Kerhokerta päättyi uuden tapaamisen sopimiseen kesän jälkeen sekä päätökseen siirtää kerhon toteutus syksyyn.

Kerhon ajankohdan muuttamisen yhteydessä syntyi keskustelua myös toteutuspaikan siirtämisestä. Kaupungin laitamilta kerhon voisi tuoda keskustassa sijaitsevaan Perhetalo Heidekeniin, jossa MLL:n Varsinais-Suomen piirillä on

toimitilat. Kokoonnuimme paikallisyhdistyksen väen sekä MLL:n vapaaehtoistoiminnan ohjaajan kanssa kevään päätteeksi ja keskustelimme Sukupolvet kohtaavat -kerhoon kohdistetuista tavoitteista. Toteutuspaikka päätettiin säilyttää ennallaan, sillä Runosmäen paikallisyhdistys oli yhdessä nuorisotalon työntekijöiden kanssa puhunut uuden työntekijän palkkaamisesta MLL:n kerhojen vetäjäksi, jos Sukupolvet kohtaavat -kerhokin lähtisi pyörimään.

Ennen kesää uusi esite (Liite 4) lähti liikkeelle paikallisyhdistyksen sekä MLL:n tapahtumien kautta. Syksyn alussa jaoin esitettä yhdessä paikallisyhdistyksen väen kanssa Runosmäen päiväkoteihin, kirjastoon, kauppoihin sekä kadulla kulkeville ihmisille.

Keväällä ideointikerralla mukana olleista isovanhempi-ikäisistä yksi pääsi kesän jälkeen osallistumaan sovittuun tapaamiseen. Tuosta tapaamisesta muodostui keväisen suunnittelun jatke. Nyt aivoriihen ideat oli ryhmitelty ja niitä oli jalostettu. Tapaamisessa tulevien kerhokertojen toiminnalle luotiin raamit. Noiden raamien sisälle ohjaajan opas on suunniteltu.

Syksyinen kerho oli määrä pitää nyt torstai-iltaisina samaan kellonaikaan kuin keväälläkin. Ensimmäisellä kerralla paikalla oli kaksi isovanhempi-ikäistä. Toisella kerralla paikalla ei ollut ketään. Toimeksiantosopimukseen määritellyistä aikataulullisista syistä oli tehtävä päätös kerhotoiminnan toteuttamisesta luopumisesta.

4.3 Toinen pysähdys ja jälleen eteenpäin

Kerhotoiminnan toteuttamisesta luopumisen jälkeen kehittämishankkeen tuotoksen painopiste vaihtui Sukupolvet kohtaavat -kerhon mallintamiseksi eli ohjaajan oppaan kirjoittamiseksi. Sekä keväällä että syksyllä pidetyt tapaamiset olivat luoneet pohjan ohjaajan oppaan sisällölle. Ohjaajan oppaan ulkomuotoon ovat vaikuttaneet MLL:n Varsinais-Suomen piirin aikaisemmat ohjaajan oppaat sekä MLL:n uudet graafiset ohjeet. Ohjaajan oppaita on aikaisemmin tehty esimerkiksi erilaisten vertaisryhmätoimintojen ohjaajille, kuten parisuhdetoimintaan (Yhtä köyttä) ja odottavien vanhempien toimintaan (Raskaustreffit).

Toinen pysähdys pakotti palauttamaan ajatukset kevääseen 2010. Tuolloin ideaa lähdettiin kehittämään ja painopisteeksi nousi kerhotoiminnan toteuttaminen. Tärkeä osa toteuttamista oli kerhotoiminnasta tiedottaminen. Tiedottamisen kanssa eli kuitenkin samanaikaisesti toinen Sukupolvet kohtaavat -kerhon kannalta hyödyllinen kehitysvaihe (Kuvio 3). Lehmusvalkaman hyvinvointikeskus järjesti yhteistyössä Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piirin kanssa kolme Sukupolvien kohtaaminen -teemalla nimettyä tapahtumaa. Tapahtumissa oli mukana isovanhempi-ikäisiä sekä lapsia ja heidän vanhempiaan. Kahdessa tapahtumasta oli mahdollisuus kokeilla Sukupolvet kohtaavat -kerhoon suunniteltuja toimintamuotoja: kädentaitoja sekä liikkumista, tuolloin tarkemmin piirileikkejä ja kansantansseja.

Toisella kerroista mukana olivat myös Tukivaarit ry:n kouluvaarit. Heillä oli mukanaan vanhoja esineitä, joihin sai tutustua ja joiden alkuperäistä käyttötarkoitusta sai arvuutella. Tämä sekä sadutus-menetelmän monipuolisuus ja aivoriihessä syntynyt idea vanhojen valokuvien katselemisesta ovat olleet pohjana vanhoista valokuvista kerrottavien tarinoiden liittämiseksi osaksi yhden kerhokerran ohjelmaa.

Kevään aikana oli myös mahdollista kokeilla leipomista eri sukupolvien välisenä yhteisenä toimintana Maaria-Jäkärän perhekahvilassa. Syksyllä mahdollisuudet jatkuivat ja Haritun senioriklubilla järjestetyssä Sukupolvien kohtaaminen -tapahtumassa oli mukana vanhoja perinneleikkejä ja -pelejä. Sekä syksyn että kevään aikana olen koko ajan kerännyt kerhotoimintaan sopivaa materiaalia erilaisista leikki- ja pelikirjoista, Internet-sivustoilta, cd-levyiltä sekä musiikkikirjoista. Ohjaajan oppaan lähdeluettelossa on tarkemmin kirjattuna, mitä lähteitä siinä on käytetty.

Kansantansseja ja piirileikkejä pääsin kokeilemaan ensimmäiseen Sukupolvien kohtaaminen -tapahtumaan jo ennen kuin minulla oli yhteyksiä toiminnan suunnitteluun osallistuviin isovanhempi-ikäisiin. Oman musiikkiin ja tanssiin liittyvän harrastuneisuuteni kautta noussut idea sai vahvistusta tapahtumassa sekä myöhemmin aivoriihen kanssa toteutetussa ideointikerrassa. Innostuneena

ideasta kokeilin sitä vielä toistamiseen Sukupolvien kohtaaminen -tapahtumassa.

Omaa harrastuneisuuttani olen päässyt käyttämään myös kädentaitojen ideoinnissa. Sukupolvien kohtaaminen -tapahtumissa mukana olleet käden- taidot olivat sisällöiltään erilaisia kuin Sukupolvet kohtaavat -kerhon toimintaan päätyneet kädentaidot. Idea käpylehmistä ja kivipeikoista syntyi aivoriihen tuotoksena. Juuresmaalaus sai pohjaa aivoriihessä esiin tulleista lankarullanukeista. Kun kaupasta ei ollut saatavilla nukkeja, tehtiin niitä lankarullista sekä kankaasta. Sama ajatus koskee juuresmaalaamista: ennen kuin värejä oli saatavilla, oli mahdollista taiteilla itsetehdyillä väreillä. Juuresmaalaamista olen kokeillut itse syksyn 2010 aikana voidakseni kuvata sen ohjaajan oppaaseen.

Myös tuikkulyhtyjen tekemistä olen kokeillut itse muutama otteeseen. Innokkaana serviettien kerääjänä tarvitsin keinon kertyneiden serviettien käyttämiseen. Kierrätyskeskuksen Internet-sivuilta sain kaverin avustuksella idean lasipurkkien koristelemisesta ja pääsin kokeilemaan tuota ideaa käytännössä.

4.4 Katse taaksepäin sekä kohti tulevaa

Kehittämishanke on edennyt kohti päämääräänsä, kehittämistehtävien toteuttamista, monien vaiheiden kautta. Kehittämistehtäviä olivat siis sukupolvien välisen toiminnallisen kerhon järjestäminen sekä toiminnan mallintaminen. Matkan varrella kehittämistehtävien painopiste muuttui niin, että toiminnan mallintaminen sai kerhon järjestämistä suuremman roolin. Suuntaan tässä yhteydessä katseen taaksepäin ja nostan esiin muutamia asioita, jotka on hyvä ottaa huomioon tulevaisuudessa kerhoa järjestettäessä.

Kerhon ensimmäinen toteutusyritys ajoittui kevääseen. Keväinen ajankohta on haasteellinen lapsiperheille. Lapsille on vuoden aikana ehtinyt kertyä monenlaisia harrastuksia niin paljon, että aikaa uusille toiminnoille ei ole. Tämä kävi ilmi monista keskusteluista vanhempien kanssa jakaessani esitteitä kerhotoiminnasta kädestä käteen. Syksyistä ajankohtaa vanhemmat pitivät otollisempina, sillä silloin yleensä vielä pohditaan, mitä harrastuksia lapset aloittaisivat.

Tuolloin olisi mahdollista tulla mukaan Sukupolvet kohtaavat -kerhon toimintaan.

Kerhokertojen sijoittautuminen osaksi viikoittaista ohjelmaa, tekee toiminnasta melko intensiivisen. Kehittämishanketta ja toimeksiantosopimuksen rajattua kestoa ajatellen kerhokerrat oli järjestettävä lyhyen ajan sisällä. Ohjaajan opas on kuitenkin suunniteltu niin, että kerhokerrat olisivat kerran kuukaudessa. Ajatuksena on, että silloin kerho toimii keidashetkenä arjen keskellä voimaannuttaen osallistujiaan sosiaalisten yhteyksien kautta.

Viikonpäivän ja kellonajan valintaan vaikutti paljon se, miten tiloja oli saatavilla kerhon käyttöön. Keväällä kerho sijoittui keskiviikko-iltaan ja syksyllä torstai-iltaan. Kellonaika oli molemmilla kerroilla sama eli 17.30–19.00. Näin lapset ovat ehtineet syödä kotona koulupäivän jälkeen ja he ehtivät vielä ajoissa takaisin kotiin ja nukkumaan. Kun kerho järjestetään vain kerran kuukaudessa, sopii päiväksi hyvin esimerkiksi lauantai, ja tuolloin kerho voidaan järjestää myös päiväsaikaan.

Kokoontumistilaa mietittäessä tärkeää on, että tila mahdollistaa suunnitellun toiminnan. Sukupolvet kohtaavat -kerhoa varten tarvitaan tilaa liikkua ja touhuta sekä mahdollisuus keittiön käyttöön. Perinneleikkejä ja -pelejä varten olisi hienoa, jos käytössä olisi myös rauhallinen piha-alue. Runosmäen nuorisotalo oli hyvä paikka siinä mielessä, että se täytti kaikki edelliset tarpeet. Nuorisotalo oli myös tuttu molemmille ikäryhmille ja sijaitsi aivan lähiön keskustassa. Muita mahdollisia kokoontumispaikkoja ovat esimerkiksi päiväkodit ilta- ja viikonloppu-aikaan sekä seurakuntakeskukset.

Kerhosta tiedottaminen on haaste. Kehittämishankkeen puitteissa tehokkaimaksi tiedottamisen muodoksi osoittautui ihmisten henkilökohtainen kutsuminen mukaan toimintaan. Esitteiden jakamisen lomassa on tällöin mahdollista kertoa lisää toiminnasta sekä vastata kysymyksiin. Jakaessani esitteitä kädestä käteen Runosmäen lähiön kävelykadulla sain mahdollisuuden oikaista ihmisten ennakko-oletuksia: Esitteestä kävi ilmi, että kaikki 5–12-vuotiaat lapset sekä kaikki isovanhempi-ikäiset ovat tervetulleita mukaan kerhoon. Monet ajattelivat

kuitenkin, että lasten on tultava sinne omien isovanhempien kanssa ja että isovanhempi-ikäisillä tulee olla oma lapsenlapsi mukana. Esitteiden jakaminen kädestä käteen antoi myös arvokasta tietoa esitteiden toimivuudesta.

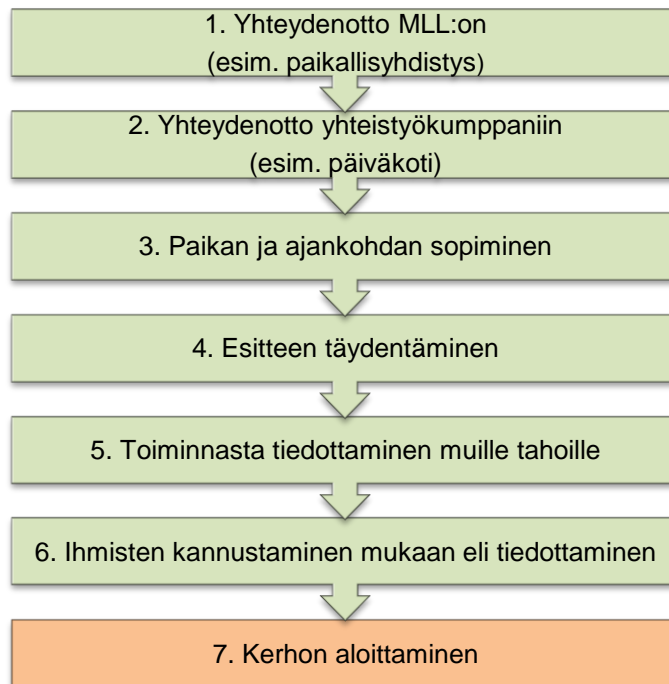
Esitteiden toimivuuteen vaikuttaa sen selkeys. Kun lukija voi heti yhdistää toiminnan johonkin tuntemaansa, esimerkiksi juuri Mannerheimin Lastensuojeluliittoon, saa esite uskottavuutta. Keväällä Sukupolvet kohtaavat -kerhosta tiedottamista hankaloitti se, että liikkeellä oli monenlaisia esitteitä samasta toiminnasta (ks. Liitteet 1, 2 ja 3). Syksyllä tiedottaminen hoidettiin yhdellä, ytimekkäällä esitteellä (Liite 4). Kadulla saadun palautteen jälkeen esitteiden sisältöä on muokattu ja ulkomuotoa yhtenäistetty MLL:n muiden esitteiden kanssa. Nyt esitteestä (Liite 5) käy selkeämmin ilmi kerhon tarkoitus tukea yhteisöllistä isovanhemmuutta.

Kerhotoiminnan toteuttamiseen liittyvistä asioista olen kokemusteni pohjalta koonnut tukilistan kerhotoiminnan aloittajille (Kuvio 4). Siinä esiintyvät asiat tuntuvat itsestään selviltä, mutta unohtuvat helposti tai vaihtavat järjestystään niin, että kerhon aloitus hankaloituu. Ennen Sukupolvet kohtaavat -kerhon perustamista tulee olla yhteydessä Mannerheimin Lastensuojeluliittoon. On hyvä ottaa yhteyttä oman kunnan alueella toimivaan yhdistykseen tai omassa kaupunginosassa toimivaan paikallisyhdistykseen, joista sitten tarpeen tullen osataan ohjata eteenpäin.

Seuraavaksi tulee olla yhteydessä mahdolliseen yhteistyökumppaniin, tahoon, jolta saisi tilat käyttöön. Tällainen taho voi olla esimerkiksi päiväkotitai seurakuntakeskus. Tilojen ja ajankohdan sopimisen yhteydessä on hyvä tehdä kartoitusta myös käytettävissä olevista materiaaleista. Kun aika ja paikka ovat selvillä, voi uuteen esitteeseen (Liite 5) täydentää puuttuvat kohdat.

Ennen esitteiden jakamista tulee vielä huomioida muut tavoiteltavien kohderyhmien kanssa toimivat tahot ja kertoa heille tulevasta toiminnasta. Sen jälkeen esitteiden voi laittaa jakoon. Esitettä kannattaa levittää lähialueen kauppoihin, apteekkeihin, kirjastoon, urheilukeskukseen ja terveyskeskukseen sekä jakaa kädestä käteen niin paljon kuin mahdollista. Luvan kysyminen kohdepaikoista

on tietenkin kohteliasta ja suotavaa. Onnistuneen toiminnasta tiedottamisen jälkeen voi kerhon aloittaa hyvillä mielin.



Kuvio 4. Kerhotoiminnan aloittajan tukilista.

5 SUKUPOLVET KOHTAAVAT -KERHON OHJAAJAN OPAS

5.1 Toiminnallisen kerhon sisältö

Tämän kehittämishankkeen tuotos on toiminnallisen Sukupolvet kohtaavat -kerhon mallintaminen ohjaajan oppaan muodossa (Liite 6). Opas sisältää terveiset kerhon ohjaajalle sekä kerhokertojen sisällöt toimintakuvauksineen. Oppaan lopussa on liitteenä muutamia leikkejä sekä esite kerhotoiminnasta.

Toiminnallisuus on läsnä kerhotoiminnassa, sillä se antaa paljon sekä lapsille että ikäihmisille. Lapsille toiminnallisuus on luontainen tapa oppia uusia asioita sekä luoda sosiaalisia suhteita (Virta 2006, 7). Isovanhempi-ikäiset voivat toiminnan kautta ylläpitää omaa toimintakykyään (Mäkinen ym. 2009, 162) sekä välittää omia tietojaan ja taitojaan uusille sukupolville (Kurki 2007, 133).

Toiminnallisuus voi ilmetä esimerkiksi leikkien ja pelaten, rentoutusharjoitusten tai arjen toiminnan kautta sekä erilaisten taidelähtöisten menetelmien muodossa. Taidelähtöisiin menetelmiin kuuluvat esimerkiksi kuvataide, musiikki ja draama, tanssi, tarinallisuus ja kuvat. (Järvinen ym. 2007, 145.) Luovuus liittyy läheisesti toiminnalliseen tekemiseen (Nieminen 2005, 43–45). Luovassa toiminnassa on tärkeää, että osallistuja pääsee itse luomaan ja toteuttamaan itseään (Järvinen ym. 2007, 145).

Luovuus liittyy myös taiteeseen, joka on toiminnallisuuden kautta kosketuksissa jokaiseen ihmiseen (Venkula 2003, 45). Laajan taidekäsitteksen mukaan jokaisella ihmisellä on oikeus taiteeseen, sen tekemiseen ja siitä nauttimiseen. Näin taiteesta ei tule vain tietyn pienen ryhmän yksinoikeus, vaan jokaisen ihmisen mahdollisuus päästä luovuuden innoittamalle matkalle. (Joutsen 2008, 66–67.) Toiminnallisuus pitää sisällään paljon taidetta. Taide on konkreettista tekemistä, joka ilmenee muun muassa musiikin, liikkeen, draaman, kuvataiteen ja käden taitojen kautta. (Venkula 2003, 49–52.)

Kuten edellä todettiin, on leikki yksi toiminnallisuuden muoto. Se on tapa oppia mutta ennen kaikkea kanava mahdollisuuksien maailmaan ja iloon (Vilén 2006, 474–475). Oppimisen ja ilon näkökulmista leikki vaikuttaa monipuolisesti lapsen kehitykseen: se avaa kanavan itsetunnon lujittumiselle sekä elämänhalun kasvamiselle ja sen kautta lapsi oppii uusia asioita turvallisesti. Leikillä on myös tärkeä rooli kulttuurin rakentumisessa. (Helenius & Mäntynen 2001, 133–134.)

Leikin kautta voidaan tarkastella kaikkia toiminnallisuuden muotoja. Ne ikään kuin yhdistyvät leikkiin luovuuden kautta. (Koskela 2008, 25.) Puhakainen (2001, 26) kirjoittaa, että

työnteko, tiede ja taide ovat usein parhaimmillaan silloin kun ihminen pystyy kokemaan niissä leikin olemassaoloa (Puhakainen 2001, 26).

Hän tähdentää myös, että liikunta on aikuisille luonteva kanava leikin ja leikki-mielisyyden maailmaan (Puhakainen 2001, 25). Liikunta onkin jokaisen ihmisen perustarve ikään katsomatta (Vilén ym. 2008, 330). Se vaikuttaa hyvinvoinnin kokemiseen ja vähentää ahdistusta sekä muita psyykkisiä oireita (Puhakainen 2001, 26; Vilén ym. 2008, 330). Toiminnallisuuden muodoista pelit ja leikit sekä tanssi sisältävät liikuntaa. Myös musiikin ja draaman yhteydessä voidaan liikkua.

Sukupolvet kohtaavat -kerhon sisältämän toiminnan voi karkeasti jakaa kahteen: kädentaitoihin ja liikkumiseen. Kädentaitoihin liittyy monipuolisista materiaaleista taiteileminen. Kädentaidot auttavat lapsia oman itsen sekä ympäristön hahmottamisessa. Erilaiset materiaalit ja menetelmät antavat heille monipuolisia elämyksiä. Kädentaitojen kautta isovanhempi-ikäiset pääsevät jakamaan omia tietojaan ja taitojaan nuoremmalle sukupolvelle. Heidän avullaan lapset pääsevät osallisiksi oman kulttuurinsa perinteistä. (Vilén ym. 2006, 495.)

Liikkumiseen sisältyvät leikit ja pelit sekä musiikki ja tanssiminen. Liikkuminen liittyy kerhon toimintaan piirileikkien ja kansantanssien sekä vanhojen perinleikkien ja -pelien kautta. Piirileikeissä ja kansantansseissa liikkuminen liitetään musiikkiin. Musiikki on tunteiden ja itseilmaisun kieli (Vilén ym. 2006, 503–504). Bergman (2010, 133) tuo historiallisen näkökulman sille, miten musiikki on ollut

tärkeä osa ihmisten elämää jo pitkään ja miten se yhä edelleen säilyttää paikkansa.

Musiikillinen toiminta vahvistaa ryhmähenkeä sekä synnyttää yhteisiä ilon kokemuksia. Piirileikit ja kansantanssit antavat kosketuksen sukupolvelta toiselle musiikin välityksellä siirtyvään kulttuuriin sekä kansantanssiperinteeseen. (Vilén ym. 2006 503–504.) Tanssipedagogi ja koreografi Hanna Brotherus tähdentää hänestä tehdyssä haastattelussa (Raninen 2010, 61) tanssin olevan runollista liikkumista ja näin hyvä vastapaino asiatekstille eli muunlaiselle liikkumiselle.

Perinneleikit ja -pelit ovat siirtyneet monen sukupolven välityksellä nykypäivän lapsille. Ennen vanhaan niitä leikittiin kaduilla koko lähialueen lasten kesken. Silloin ei vielä ollut autoja, joita olisi tarvinnut varoa. Sisätilat puolestaan olivat niin ahtaat, että lasten oli päästävä ulos pystyäkseen leikkimään ja liikkumaan. (Wisser & Thoenes 1995, 9.) Monille lapsille perinneleikit ja -pelit ovat myös tuttuja. Usein he eivät kuitenkaan tiedä, että on kyse monien vuosikymmenien takaisista leikeistä.

Sukupolvet kohtaavat -kerhon toiminnassa on mukana myös tarinallisuutta, kun lapset ja isovanhempi-ikäiset kertovat toisilleen satuja ja tarinoita sadutusmenetelmää käyttäen. Sadutusmenetelmä yhdistää ja lähentää ihmisiä (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2006). Se antaa sekä pienille että suurille kokemuksen toisen läsnäolosta ja kuuntelemisesta ja synnyttää niiden myötä luottamusta sekä halua toimia yhteistyössä. Lapsille sadutus antaa mahdollisuuden tuoda esiin omia ajatuksia ja aikuisille kanavan ilon ja huumorin kylvämiseen. Menetelmällä on lyhyesti kuvattuna tunnelmaa vapauttava vaikutus. (Karlsson 2005, 110–119; 154–155.)

Menetelmässä ideana on, että saduttaja pyytää sadutettavaa kertomaan tarinan, jonka hän sitten kirjoittaa muistiin sanasta sanaan. Valmiin tarinan saduttaja lukee ääneen, ja sadutettava saa tehdä siihen korjauksia tai lisäyksiä. (Karlsson 2005, 116.) Sadutusmenetelmä sopii kaikenikäisille, vaikka se usein mielletäänkin vain lasten jutuksi (Pölkki 2005). Tarinan kertominen voi lähteä

liikkeelle valmiista kuvasta tai esineestä tai sitten vapaasta mielikuvituksesta (Grönroos 2007). Saduttaa voi joko yksilöitä tai sitten ryhmää (THL 2006).

Aloitukset ja lopetukset luovat kerhokerroille selkeät raamit. Aloituksen tarkoituksena on kerätä ryhmä yhteen sekä luoda rentoutunut ja mukava tunnelma (Leskinen 2009, 31). Aloitukseen valitut leikit tai toimintamuodot vahvistavat ryhmähenkeä sekä antavat rohkeutta toimia yhdessä muiden kanssa (Vanhempainnetti 2010b). Lopetuksella päätetään yhteinen toiminta, rauhoitetaan ja siirrytään odottamaan seuraavaa kertaa (Leskinen 2009, 145). Lopetus lisää osallistujien läheisyyden tunnetta sekä keskinäistä luottamusta (Vanhempainnetti 2010a).

Viimeisen kerhokerran yhteydessä kerätään palaute toiminnallista palautteenkeruumenetelmää käyttäen. Palautteen kerääminen on tärkeää siksi, että osallistujat saavat pohtia kerhon herättämiä tuntemuksia sekä yhteisten tapaamisten aikana saatuja kokemuksia (Leskinen 2009, 145). Palautteen kautta kerhon ohjaaja saa tärkeää tietoa toimineista sisällöistä sekä kehitettävistä asioista. Sen lisäksi, että palaute on tärkeää osallistujille ja ohjaajalle, se on tärkeää myös Mannerheimin Lastensuojeluliitolle. Saadun palautteen kautta MLL voi kehittää toimintaansa edelleen.

Toiminnallinen Sukupolvet kohtaavat -kerho on suunniteltu 5–12-vuotiaille lapsille sekä kaikille isovanhempi-ikäisille. Nuoremmat lapset voivat tulla kerhoon oman isovanhemman kanssa. Kerhossa on siis tarkoituksena toteuttaa yhteisöllisen isovanhemmuuden (ks. luku 2.1) periaatetta niin, että lapset voivat tulla sinne ilman omia isovanhempia ja isovanhemmat ilman omia lapsenlapsia. Myös isovanhempi-ikäiset, joilla ei ole omia biologisia lapsenlapsia, voivat tulla kerhoon mukaan jakamaan isovanhemmuutta.

Kerho on suunniteltu niin, että siihen on mahdollista saada OK-opintokeskuksen (OK-opintokeskus 2010) vertaisopintoryhmätukea. Tällöin kerholla on oltava nimetty ohjaaja ja osallistujina on oltava vähintään viisi 15 vuotta täyttänyttä jäsentä. Ryhmän kokoontumiskertojen keston on oltava yhteensä seitsemän ja puoli tuntia. Kustannukset on yritetty sovittaa OK-opintokeskuksen kerhotuen

määrään, joka on noin 30 euroa. Oletuksena on, että kerholla on käytettävissä perustarvikkeita, kuten paperia ja siveltimiä.

5.2 Muutamia ajatuksia oppaasta

Kehittämistehtävien painotuksen muuttuminen niin, että kerhon mallintaminen sai kerhon järjestämistä suuremman roolin, mahdollisti ohjaajan oppaan tekemisen Sukupolvet kohtaavat -kerhoon. Erillinen opas on muotona käyttökelpoisempi kuin opinnäytetyöraportin toimintakuvauksen yhteyteen kirjoitettu mallinnus olisi ollut. Seuraavaksi arvioin tämän kehittämishankkeen tuotoksen onnistumista.

Sukupolvet kohtaavat -kerhossa kulttuuriperimän välittäminen vanhemmalta sukupolvelta nuoremmalle sukupolvelle tapahtuu konkreettisen tekemisen sekä hiljaisen tiedon kautta. Hiljainen tieto pääsee esiin tekemisen aikana. Kerhon toiminta keskittyy paljon yhteiseen tekemiseen sekä vastavuoroisuuteen. Näin halutaan antaa mahdollisuus lasten elämänilon välittymiseen isovanhempi-ikäisille sekä avata kanava lasten rikkaasta ja raikkaasta maailmasta vanhemman sukupolven syvälliseen maailmaan. Antaessaan aikaansa ja huomiotaan lapselle aikuinen saa virikkeitä ja rikkautta omaan elämäänsä (ks. esim. Eloranta & Punkanen 2008, 104).

Kerhokerrat sisältävät monipuolista toimintaa, vaikka pääpaino onkin kädentaidoilla. Aloitukset ja lopetukset on pyritty jollain tasolla liittämään kerhokertojen pääsisältöihin, mutta ne ovat kuitenkin itsenäisiä kokonaisuuksia. Näin on mahdollista muuttaa jonkun kerhokerran pääsisältöä kerhon ohjaajan omaa mielenkiintoa vastaavaksi tai ryhmän toiveiden mukaiseksi.

Toiminta on yritetty suunnitella niin, että kerhon toteuttaminen olisi mahdollista monenlaisten ihmisten kanssa erilaisissa ympäristöissä. Sisältöjen kuvauksista on pyritty tekemään tarkkoja niin, että kuka tahansa voisi toimia vapaaehtoisena kerhon ohjaajana.

Haasteelliseksi ohjaajan oppaan suunnittelemisen teki se, että toimintasisältöjä ei ollut mahdollista kokeilla käytännössä kokonaisuudessa, vaikka monia

kerhon sisältöjä onkin kokeiltu eri yhteyksissä. Aikataulullisen arvion tekeminen toiminnasta oli hankalaa. Siksi oppaaseen on koottu paljon erilaista toimintaa. Kerhon ohjaajan päätettäväksi jää, mitkä toiminnot hän ottaa mukaan kerho-kertoihin ja miten paljon kuhunkin osa-alueeseen paneudutaan.

Mukana kerhotoiminnan sisältöjen ideoinnissa on ollut isovanhempi-ikäisiä. Toimintamuotoja on kokeiltu eri yhteyksissä lasten kanssa, ja kokeiluista on muodostunut positiivisia kokemuksia. Ei ole siis syytä epäillä, ettei kerhotoiminta olisi mieluista lapsille. Nykypäivänä puhutaan kuitenkin paljon lapsilähtöisyydestä, siitä miten lapset ovat oman elämänsä aktiivisia rakentajia ja samalla myös ympäristönsä muovaajia (ks. esim. Alanen 2007a, 175). Olisi ollut mielenkiintoista ideoida kerhoa yhdessä sekä isovanhempi-ikäisten että lasten kanssa.

Ohjaajan opas antaa MLL:n paikallisyhdistyksille ympäri Suomea mahdollisuuden kerhotoiminnan toteuttamiseen. He saavat ohjaajan oppaasta valmiit sisällöt kerhokerroille ja näin heillä on mahdollisuus keskittyä tiedottamaan toiminnasta tuleville osallistujille. He saavat kehittämishankkeen etenemisen kuvauksesta (Luku 4) myös tärkeää tietoa siitä, mitkä asiat vaikuttavat toimivilta ja mitkä eivät. Ohjaajan oppaan kautta syntynyttä kerhomallia on mahdollista käyttää erilaisissa ympäristöissä erilaisten ihmisten kanssa.

6 POHDINTA

Kehittämishanke on edennyt kohti kehittämistehtävien toteutumista monien vaiheiden kautta. Tavoite sukupolvien välisen yhteisöllisyyden vahvistamisesta on toteutunut, vaikka omat ennakko-odotukseni eivät sellaisinaan toteutuneet. Ajattelin kerhon toimivan innostajana sukupolvityöhön osallistumiseen sekä keinona siihen tutustumiseen. Toisena ajatuksena minulla oli, että joku vapaaehtoinen isovanhempi-ikäinen lähtisi pyörittämään toimintaa. Kolmanneksi odotukseksi nousi Runosmäen paikallisyhdistyksen tavoite työntekijän palkkaamisesta alueella toimivien MLL:n kerhojen vetäjäksi.

Ensimmäinen ennakko-odotukseni toteutui siinä mielessä, että mukaan lähti kolme toiminnasta innostunutta isovanhempi-ikäistä. He saivat tietoa kylä-mummi ja -vaari -toiminnasta sekä mahdollisuuden osallistua tuon toiminnan kehittämiseen. Alkuperäisen suunnitelman mukaisesti he eivät kuitenkaan päässeet tutustumaan toimintaan kerhon kautta.

Kehittämishankkeen kehittämistehtävät olivat laajat. Uuden toimintamuodon suunnitteleminen, aloittaminen ja mallintaminen vaativat jokainen paljon työtä. Toiminnan tavoitteet selkiintyivät vähitellen ajan kuluessa. Keväällä kerho-toiminnasta tiedottaminen alkoi ennen kuin vielä oli selvillä, mitä kerho pitäisi sisällään ja mikä sen tarkoitus olisi. Kuvainnollisesti voisi sanoa, että sain pitää käsissäni kahta suurta kehittämishankkeen kannalta tärkeää köyttä, tiedottamista ja suunnittelua, samanaikaisesti, ja köydet hankasivat toisiaan hidastuttaen etenemistä.

Kehittämishanke tuotoksineen toteuttaa kehittämistehtävät. Myös tehtävien mukanaan tuomat tavoitteet on saavutettu siitäkin huolimatta, että kehittämistehtävien sisäinen painopiste muuttui hankkeen etenemisen aikana: kerhon mallintaminen nousi kerhon toteuttamista suurempaan rooliin. Tavoitteina olivat sukupolvien välistä yhteyttä luovan keinon luominen sekä syntyneen yhteisöllisyyden tukeminen. Kehittämistehtävien painopisteen muuttumiseen vaikutti se, että kerhoon ei yrityksistä huolimatta saapunut tarpeeksi osallistujia niin, että

toimintaa olisi voitu jatkaa. Kerhon toteuttamista ei kuitenkaan sivuutettu kevyesti, vaan sen ajankohtaa siirrettiin ja toteuttamista yritettiin toistamiseen. Toisen yrityksen jälkeen toteutusmuoto oli toimeksiantosopimukseen määritellyn aikataulun vuoksi vaihdettava.

Oman työskentelyni haasteeksi nousi myös tutustuminen järjestömaailmaan vasta opinnäytetyöprosessin aikana. Lähdin keväällä toimimaan innolla ilman perusteellisia valmisteluja. Näin jälkeinpäin tuota intoa voi ajatella vain hymyssä suin. Innokkuus on hyvä asia, mutta tuekseen se tarvitsee tietoa asiasta sekä valmisteluja. Intoni laimeni, kun kaikki ei edennytkään suunnitelmieni mukaisesti. Se syyti kuitenkin taas uudestaan keräten samalla tuekseen suuren määrän arvokasta tietoa.

Järjestömaailmassa toimittaessa jatkuva kehittäminen on koko ajan läsnä. Aina on oltava joustava ja valmis muuttamaan suunnitelmia. Ihmisten kanssa toimitaessa tilanteet elävät, ja tuon elämän keskelle olen kehittämishankkeeni kanssa päässyt.

Järjestömaailman tuomat haasteet ovat antaneet minulle paljon arvokasta kokemusta siitä, miten uutta toimintaa lähdetään luomaan. Olen saanut huomata hyvän ja perusteellisen suunnittelun sekä toimintaa uhkaavien tekijöiden huomioimisen tärkeyden. Nyt jälkeinpäin on helpompi nähdä niitä hetkiä, jolloin olisin kaivannut enemmän tukea. Kokonaisuuden hahmottaminen oli vaikeaa ja se vähensi myös tunnetta avun tarvitsemisesta. Hiljalleen opin kuitenkin jakamaan keskeneräisiä ajatuksiani ja sain näin tukea niiden kehittämiseen.

Moneen otteeseen kehittämishankkeen etenemisen aikana sain pohtia Sukupolvet kohtaavat -kerhon tarpeellisuutta. Etenkin silloin, kun kerhon toteutusajankohta siirrettiin kevästä syksyyn ja silloin, kun konkreettinen toteutus muotoutui ohjaajan oppaaksi.

Mannerheimin Lastensuojeluliitolta saamani rohkaisu sekä esitteen jakamisen yhteydessä saamani palaute lasten vanhemmilta kannustivat eteenpäin. Myös onnistuneet kokemukset sukupolvien kohtaamisista kevään ja syksyn 2010 aikana rohkaisivat jatkamaan. Kysyntää lasten ja isovanhempi-ikäisten

kohtaamisille on. Etenkin sellaiset lapset, joilla ei ole omia isovanhempia tai joiden isovanhemmat asuvat kaukana toisella paikkakunnalla, saavat paljon sukupolvien kohtaamisista. Teema on vielä uusi ja vaatii siksi moninkertaisen työn lähteäkseen käyntiin.

Tämän kehittämishankkeen aikana syntynyt sukupolvien välinen kerhotoiminta yhdistää eri sukupolvia ja toimii samalla osallistujiensa voimaannuttajana. Sosiaaliset suhteet sekä oman luovuuden käyttö avaavat kanavia ihmisten voimaantumiselle. Sukupolvet kohtaavat -kerho antaa lapsille mahdollisuuden saada huomiota aikuisilta. Huomion saamisen ja keskipisteenä olemisen voimaannuttavaa vaikutusta on kuvannut Voimauttava valokuva -menetelmän kehittäjä Miina Savolainen (ks. 2002, 39).

Voimaannuttaminen liittyy laajemmin sosionomin (AMK) keskeisiin työtehtäviin (ks. esim. Mäkinen ym. 2009, 133). Sosionomin tehtävänä on rohkaista ja kannustaa asiakkaita sekä saada heidät hyödyntämään heissä olevia voimavaroja. Toiminnan kautta jokaisella on kerhossa mahdollisuus antaa tilaa omalle luovuudelle ja päästä näin osaksi taiteesta, joka kuuluu jokaisen ihmisen oikeuksiin. Sosiaalinen kanssakäyminen lasten ja isovanhempi-ikäisten välillä rohkaisee ja kannustaa toteuttamaan omia ideoita sekä esittelemään omia tuotoksia toisille. Huomion saaminen aikuisilta auttaa lasten itsetunnon vahvistumisessa.

Yhteisöllisyys on tukena voimaannuttamisen kokemusten syntymisessä. Yhteisöllisyyttä kehittyy lasten ja aikuisten välille leikkien, keskustellen sekä yhdessä tehden (ks. luku 3.3). Sukupolvet kohtaavat -kerhossa yhteisöllisyyttä synnyttävät tekijät ovat vahvasti läsnä. Kerhon sisältämät kädentaidot sekä liikkuminen yhdistettynä musiikkiin ja tanssiin ovat yhteistä tekemistä. Ne sisältävät leikkiä ja leikkimielisyyttä. Leikki vapauttaa ja synnyttää keskusteluja toiminnan lomassa. Sukupolvityön tavoite ihmisten yhteen saattamisesta heidän välillään olevaa yhteisöllisyyttä synnyttäen ja vahvistaen toteutuu näin Sukupolvet kohtaavat -kerhossa.

Aktiivinen toiminta yhdessä muiden kanssa sekä sosiaaliset suhteet ovat yhteydessä ihmisten hyvinvointiin (ks. luku 3.3). Etenkin isovanhempi-ikäisille

kerhotoiminta voi olla tärkeä tekijä yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisemisessä. Isovanhemmuuden jakaminen yhteisöllisen isovanhemmuuden muodossa asettaa heidät tärkeään rooliin ja lisää elämän mielekkyyttä. Samalla he saavat mahdollisuuden ammentaa uutta virtaa elämäänsä lasten elämänilosta ja luovuudesta. Lasten isovanhempi-ikäisiä kohtaan tuntema kunnioitus ja arvostus lisääntyvät, kun heillä on mahdollisuus päästä osallisiksi isovanhempien elämäkokemuksesta. Ikääntyminen tulee heille myös tutuksi ja luonnolliseksi ihmiselämän vaiheeksi.

Kerhomuotoisen toiminnan vahvuus on toiminnan jatkuvuus. Kerho ei ole vain yksittäinen tapahtuma, jossa eri sukupolvet tuodaan yhteen, vaan se on vasta-
vuoroinen toimintamuoto, joka mahdollistaa pitkäaikaisetkin aikuissuhteet. Lasten minäkuva vahvistuu, kun heidän tietoisuutensa historiasta kasvaa. Lapset ymmärtävät, mistä he ovat tulossa ja minne he ovat menossa.

Kerhotoiminnan kokeileminen käytännössä kokonaisuudessaan ei tämän kehittämishankkeen puitteissa onnistunut. Sosiaalikulutturista innostamista ehti kuitenkin tapahtua niillä kerhokerroilla, joissa isovanhempi-ikäiset olivat mukana. Heidän saaminen mukaan suunnitteluun sekä ideointiin oli merkittävää. Isovanhempikiäisten innostuneisuus koki kuitenkin kolauksen, kun toinen kohderyhmä ei lähtenyt samalla tavalla liikkeelle. Sukupolvityössä vasta-
vuoroisuuden periaate korostuu. Sen avulla molemmat osapuolet saavat intoa jatkaa yhteistä toimintaa.

Uutta toimintamuotoa kehitettäessä on mietittävä, mihin asioihin keskittyminen on eteenpäin pääsemiseksi tarpeellisinta. Ensimmäisen pysähtymisen tullessa keväällä, kun kerho ei lähtenyt käyntiin, syntyi keskustelua siitä, tulisiko kerhopaikka muuttaa lähemmäksi keskustaa. Paikallisyhdistyksen toivetta kuunnellen päädyin kuitenkin pysymään alkuperäisessä suunnitelmassa. Ehkä tuolloin olisi kuitenkin ollut parempi keskittyä vain ja ainoastaan uuden toiminnan käynnistämiseen ja jättää vähemmälle huomiolle toiminnan jatkuvuus. Toisaalta taas toiminnan jatkuvuus on merkittävä tekijä toimintaan osallistuvien kannalta.

Kehittämishanketta on mahdollista viedä eteenpäin tulevaisuudessa kehittämällä tehokkaita tiedottamisen muotoja. Kerhon toteuttaminen ei onnistu ilman paikalla olevia ihmisiä. Myös kerhon kokeileminen käytännössä kokonaisuudessaan on tärkeä Mannerheimin Lastensuojeluliiton sukupolvityötä kehittävä tekijä. Sukupolvet kohtaavat -kerho monipuolistaa MLL:n toimintaa ja tukee järjestön päämäärien toteutumista tukemalla lapsuutta sukupolvityöllä sekä antaen mahdollisuuden vapaaehtoiseen toimintaan.

Kerhoa toteutettaessa eettisyys on otettava huomioon. Kerhon olisi hyvä olla ilmainen niin, että kaikilla lapsilla ja isovanhempi-ikäisillä olisi mahdollisuus osallistua toimintaan taloudellisesta tilanteesta huolimatta. Tähän olen pyrkinyt soveltamalla kerhotoiminnan kulut OK-opintokeskuksen vertaisopintoryhmätukeen.

Eettisesti huomioitavia asioita ovat myös vapaaehtoisten toimijoiden luotettavuus sekä vaitiolovelvollisuus. Ohjaajan opas sisältää tarkat kuvaukset kerhotoiminnasta ja niiden pohjalta vapaaehtoistoiminnasta kiinnostuneiden on mahdollista ryhtyä kerhon ohjaajaksi. Heidät tulee kuitenkin ensin haastatella ja perehdyttää vapaaehtoiseen toimintaan. Kerhokertojen aikana he saattavat kuulla asioita, joiden levittäminen ei kuulu heidän tehtäväkseen. Kuitenkin sellaiset asiat, jotka vaativat esimerkiksi lastensuojelullisia toimenpiteitä tulee viedä eteenpäin. Mannerheimin Lastensuojeluliitossa työskentelee vapaaehtoistoiminnan ohjaaja, joka huolehtii vapaaehtoisten toimijoiden työnohjauksesta. Työnohjaus on tärkeää myös silloin, kun työskennellään oman elämänkokemuksen ja persoonallisuuden kanssa ilman varsinaista koulutusta.

Kehittämishankkeeni toteuttamisen aikana olen tahtonut toimia edellä kuvamani eettiset näkökulmat huomioiden. Suunnitellessani kerhoa isovanhempi-ikäisten kanssa sain kuulla kertomuksia heidän elämästään. Noiden kertomusten sisällön olen pitänyt omana tietonani. Oman toimintani luotettavuutta olen tahtonut lisätä läpinäkyvyydellä. Olen kertonut suunnitelmistani MLL:n vapaaehtoistoiminnan ohjaajalle sekä opinnäytetyöni ohjaajalle. Tapahtumien ja kerhokertojen jälkeen olen raportoinut tilanteet vapaaehtoistoiminnan ohjaajalle. Usein hän on myös itse ollut mukana seuraamassa toimintaani.

Ohjaajan oppaan kokoaminen on antanut minulle suunnattoman määrän hyviä menetelmiä käytettäväksi sosionomin (AMK) työssä. Erilaisten toimintamuotojen etsimisen ja keräämisen kautta olen saanut käyttööni monia hyviä lähteitä, joita voin hyödyntää tulevaisuudessa. Opinnäytetyön tekeminen ei ole ollut vain tiedon keräämistä, vaan myös monipuolista oman luovuuden haastamista ja käyttämistä. Juuri tuo teorian ja käytännön yhdistyminen on auttanut näkemään valoa silloinkin, kun se on ollut hämärän peitossa.

Tärkeimpänä itseäni voimaannuttavana tekijänä koko prosessin aikana olen kokenut mahdollisuuden yhdistää kaksi minua kiinnostanutta ja kiinnostavaa kohderyhmää: lapset ja isovanhempi-ikäiset. Kaikki kohtaamiset heidän kanssaan matkan varrella ovat vahvistaneet tunnetta siitä, että heidän hyvinvointinsa on minulle tärkeä. Sen hyvinvoinnin lisäämiseksi ja ylläpitämiseksi tahdon valmiina sosionomina nähdä vaivaa. Sukupolvet kohtaavat -kerhon kautta voin tarjota lapsille ja isovanhempi-ikäisille yhden kanavan heidän onnellisuutensa kasvattamiseksi. Ystäväni oli oikeassa: tämä sopi minulle!

LÄHTEET

Alanen, L. 2007a. Lapsuus yhteiskunnallisena ilmiönä. Sosiologia ja sukupolvijärjestys. Teoksessa Sankari, A. & Jyrkämä, J. (toim.) Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa. 3. painos. Tampere: Vastapaino, 161–186.

Alanen, L. 2007b. Polvesta polveen. Sukupolvi sosiologisenä käsitteenä ja tutkimuskohteena. Teoksessa Sankari, A. & Jyrkämä, J. (toim.) Lapsuudesta vanhuuteen. Iän sosiologiaa. 3. painos. Tampere: Vastapaino, 97–115.

Bardy, M. 2001. Lasten osallisuus – keitä me olemme, mihin me kuulumme ja kuinka me elämme? Teoksessa Bardy, M.; Salmi, M. & Heino, T. Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000-luvun lapsipoliittiseen keskusteluun. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Raportteja 263. Helsinki: Stakes. 123–134.

Bardy, M.; Salmi, M. & Heino, T. 2001. Mikä lapsiamme uhkaa? Suuntaviivoja 2000-luvun lapsipoliittiseen keskusteluun. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Raportteja 263. Helsinki: Stakes.

Bergman, J. 2010. Kulturfolk eller folkkultur? 1968, kulturarbetarna och demokratin. Umeå. Boréa.

Eloranta, T. & Punkanen, T. 2008. Vireään vanhuuteen. Helsinki: Tammi.

Foth, M. 2006. Sociocultural animation. Teoksessa Marshall, S.; Taylor, W. & Yu, X. (toim.) Encyclopedia of Developing Regional Communities with Information and Communication Technology. Idea Group Reference (IGI Global), Hershey, PA. 640–645. Saatavissa myös <http://eprints.qut.edu.au/1909/>.

Gröönroos, U. 2007. Sadutus – ei mitään turhaa satuilua. Vaasan Ikkuna 23.–29.5.2007.

Haapamäki, J. 2000. Yhteisöllisyys päivähoitossa. Teoksessa Haapamäki, J.; Kaipio, K.; Keskinen, S.; Uusitalo, I. & Kuoksa, M. Yhteisö kasvattaa. Päivähoito oppimis- ja kasvatusyhteisönä. Helsinki: Tammi, 13–48.

Hakonen, S. 2008. Ikääntyneen voimavarat. Teoksessa Suomi, A. & Hakonen, S. (toim.) Kuluerästä voimavaraksi. Sosiokulttuurinen puheenvuoro ikääntymiskysymyksiin. Jyväskylä: PS-kustannus, 121–152.

Helenius, A. & Mäntynen, P. 2001. Leikin aakkoset. Teoksessa Helenius, A.; Karila, K.; Munter, H.; Mäntynen, P. & Siren-Tiusanen, H. Pienet päivähoitossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY, 133–162.

Hyypä, M. T. 2002a. Elinvoimaa yhteisöstä. Sosiaalinen pääoma ja terveys. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hyypä, M. T. 2002b. Kuorossa elämä pitenee. Sosiaalinen pääoma ja terveys. Teoksessa Ruuskanen, P. (toim.). Sosiaalinen pääoma ja hyvinvointi. Näkökulmia sosiaali- ja terveysaloille. Jyväskylä: PS-kustannus, 28–59.

Hyypä, M. T. & Liikanen, H.-L. 2005. Kulttuuri ja terveys. Helsinki: Editat.

Jouts, E. 2008. Kuvat ja keramiikka työmenetelmänä. Teoksessa Järvelä, S. (toim.). Starttivalmennus. Taiteen tekemisen keinoin kohti elämää. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys ry ja Silta-Valmennusyhdistys ry, 66–81.

Järvinen, R.; Lankinen, A.; Taajamo, T.; Veistilä, M. & Virolainen, A. 2007. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Helsinki: Edita.

Kaipio, K. 2000. Mitä yhteisöllisyys on? Teoksessa Haapamäki, J.; Kaipio, K.; Keskinen, S.; Uusitalo, I. & Kuoksa, M. Yhteisö kasvattaa. Päivähoito oppimis- ja kasvatusyhteisönä. Helsinki: Tammi, 11–12.

Kansan Sivistystyön Liitto 2005. Osallistavat menetelmät. Tuki- ja virikeaineisto. Viitattu 15.10.2010 www.ksl.fi > Julkaisut > Osallistavat menetelmät.

Karlsson, L. 2005. Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. 2. korjattu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Koskela, V. 2008. Miten nuoret tunsivat hyötynsä Starttipajasta? Teoksessa Järvelä, S. (toim.). Starttivalmennus. Taiteen tekemisen keinoin kohti elämää. Helsinki: Valtakunnallinen työpajayhdistys ry ja Silta-Valmennusyhdistys ry, 12–29.

Koskenvesa, E. 2001. Pelaajakokemuksia valmentajille – teologian opiskelijat ja vapaaehtoistoiminta. Teoksessa Eskola, A. & Kurki, L. (toim.) Vapaaehtoistyö auttamisena ja oppimisena. Tampere: Vastapaino, 121–136.

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.

Kurki, L. 2007. Innostava vanhuus. Sosiokulttuurinen innostaminen vanhempien aikuisten parissa. Helsinki: FINN LECTURA.

Leskinen, E. 2009. Ryhmä toimimaan! Vinkkejä tutustumiseen, oppimiseen ja yhteistyöhön. Jyväskylä: PS-kustannus. Taito-sarja.

Liikanen, H-L. 2003. Taide kohtaa elämän. Arts in Hospital -hanke ja kulttuuritoiminta itäsuomalaisten hoitoyksiköiden arjessa ja juhlassa. Väitöskirja. Helsinki: Otava.

Madsen, B. 2001. Socialpedagogik. Socialpædagogik og samfundsforvandling. En grundbog. Ruots. Amstrand Frisk, B. Lund: Studentlitteratur.

MLL 2005. Tietoa MLL:sta. Viitattu 1.10.2010 www.mll.fi > Tietoa MLL:sta.

MLL 2010a. Kylämummit ja -vaarit. Viitattu 1.10.2010 www.mll.fi > Perheille > Kylämummit ja -vaarit.

MLL 2010b. Organisaatio. Viitattu 1.10.2010 www.mll.fi > Tietoa MLL:sta > Organisaatio.

Marin, M. 2002. Yhteiskunta ja hyvä vanheneminen: lähestymistapoja hyvän vanhenemisen yhteiskunnallisiin ehtoihin. Teoksessa Heikkinen, E. & Marin, M. (toim.) Vanhuuden voimavarat. Helsinki: Tammi, 89–117.

Marin, M. 2007. Ikääntyvät ihmiset sukupolvien ketjussa. Vanhustyö 5/2007, 4–6.

Moilanen, J. 2005. Lapset ja aikuiset kumppaneina – Sukupolvet verkoksi -hanke 2002–2004. Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Viitattu 20.10.2010 www.koskeverkko.fi > Julkaisut > LAPSET JA AIKUISET KUMPPANEINA – Sukupolvet verkoksi -hankkeen loppuraportti.

Mykkänen-Hänninen, R. 2007. Vapaaehtoistyön rajapinnoilla. Helsingin ammattikorkeakoulu Stadian julkaisuja. Sarja B: Oppimateriaalit 6. Helsinki: Stadia.

Mäkinen, P.; Raatikainen, E.; Rahikka, A. & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki: Oppimateriaalit.

Nieminen, S. 2005. Psykodraaman luovuus. Teoksessa Janhunen, T. & Sura, S. (toim.) Miten käytän toiminnallisia menetelmiä? Psykodraaman ohjaajat kertovat. Tampere: Resurssi, 43–47.

OK-opintokeskus 2010. Vertaisopintoryhmät. Viitattu 29.9.2010 www.ok-opintokeskus.fi > Koulutus > Vertaisopintoryhmät.

Puhakainen, J. 2001. Lapsen aika. Puheenvuoro lasten liikunnasta ja urheilusta. Helsinki: Like.

Putnam, R. D. 2001. Den ensamme bowlaren. Den amerikanska medborgarandas upplösning och förnyelse. Bowling alone. The collapse and revival of American community. Ruots. Eklöf, M. Stockholm: SNS Förlag.

Pölkki, M. 2005. Sadutuksesta helpotusta lasten ahdistukseen. Helsingin Sanomat 10.1.2005.

Raninen, T. 2010. Tanssin voi yhdistää kaikkeen. Teoksessa Huhtinen-Hildén, L.; Raninen, T. & Ranta-Meyer, T. Soivia kohtaamisia. Helsinki: Metropolia, 57–61.

Rippstein, K. 2008. Yhteisöllinen isovanhemmuus. Isovanhempi-ikäisten näkökulmia sukupolvia yhdistävään vapaaehtoistoimintaan. Pro gradu -tutkielma. Aikuiskasvatustiede. Turku: Turun yliopisto.

Savolainen, M. 2002. Maailman ihanin tyttö. Teoksessa Sava, I. & Bardy, M. (toim.) Taiteellinen toiminta, elämäntarinat ja syrjäytyminen. SYREENIn Taimi-projekti 2001–2003. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu, 35–40.

Siitonen, J. 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Tutkimus. Opettajankoulutuslaitos. Oulu: Oulun yliopisto. Saatavissa myös <http://herkules oulu.fi/isbn951425340X/isbn951425340X.pdf>.

Sinnemäki, T. 2005. Isovanhemmuudesta voimaa. Selvitys isovanhemmuuteen liittyvästä toimintakentästä. Viitattu 12.10.2010 www.health.fi > Julkaisut > Isovanhemmuudesta voimaa.

Siren-Tiusanen, H. 2001. Alle kolmivuotiaiden kehitys ja suotuisat varhaiskasvatuskäytännöt. Teoksessa Helenius, A.; Karila, K.; Munter, H.; Mäntynen, P. & Siren-Tiusanen, H. Pienet päivähoitopaikat. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY, 15–34.

Smith, M. K. 2009. Animateurs, animation, learning and change. Viitattu 1.11.2010 www.infed.org > index > animation.

Suomi, A. 2003. Sukupolvi- ja perhetyö. Teoksessa Marin, M. & Hakonen, S. (toim.) Seniori- ja vanhustyö arjen kulttuurissa. Jyväskylä: PS-kustannus, 179–186.

THL 2006. Sadutus. Viitattu 6.10.2010 varttua.stakes.fi > Sisällöt > Todentuva Vasu > Työvälineitä > Sadutus.

Vanhempainnetti 2010a. Rauhoittavat leikit ja loppuleikit. Viitattu 6.10.2010 www.vanhempainnetti.fi > Leikkinurkka > Rauhoittavat leikit ja loppuleikit.

Vanhempainnetti 2010b. Tutustumis- ja vuorovaikutusleikit. Viitattu 6.10.2010 www.vanhempainnetti.fi > Leikkinurkka > Tutustumis- ja vuorovaikutusleikit.

Venkula, J. 2003. Taiteen välttämättömyydestä. Helsinki: Kirjapaja Oy.

Vilén, M.; Leppämäki, P. & Ekström, L. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. 3., uudistettu painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.

Vilén, M.; Vihunen, R.; Vartiainen, J.; Sivén, T.; Neuvonen, S. & Kurvinen, A. 2006. Lapsuus – erityinen elämänvaihe. Helsinki: WSOY.

Virkkala, V. 1994. Luova Ongelmanratkaisu. Tiedon hankinta ja yhdistely toimiviksi kokonaisuuksiksi. 3., täydennetty painos. Helsinki: V. Virkkala.

Virta, A. (toim.) 2006. Oo mun kaa! Toimintaa ryhmään, jossa on näkövammaisen lapsi. Helsinki: Näkövammaisten Lasten Tuki ry.

Wisser, A. & Thoenes, B. 1995. Leikkikirja. Helsinki: WSOY.

Esite kerhotoiminnasta isovanhempi-ikäisille kevät 2010

Hei!

Haluatko viettää aikaa lasten kanssa? Mannerheimin Lastensuojeluliitto järjestää vapaaehtoisuuteen perustuvaa kylämummi ja kylävaari -toimintaa. Tarkoituksena on tehdä asioita yhdessä lasten kanssa. **Tervetuloa mukaan!**

Mukavan tutustumismahdollisuuden toimintaan saat osallistumalla neljään tapaamiskertaan viikkojen 17–20 aikana. Tapaamiskerrat järjestetään Runosmäessä, tarkempi ajankohta sekä paikka selviävät lähitulevaisuudessa. Mukana tapaamiskerroissa on lapsia sekä muita vapaaehtoisesta kylämummi ja kylävaari -toiminnasta kiinnostuneita.

Jos kiinnostuit, **ota yhteyttä:**

Marjareetta Laato
Sosionomi-opiskelija, Turun ammattikorkeakoulu
Puh. xxx xxx xxxx
S-posti: marjareetta.laato@students.turkuamk.fi

Päivitetty versio:

Hei!

Haluatko viettää aikaa lasten kanssa? Mannerheimin Lastensuojeluliitto järjestää vapaaehtoisuuteen perustuvaa kylämummi ja kylävaari -toimintaa. Tarkoituksena on tehdä asioita yhdessä lasten kanssa. **Tervetuloa mukaan!**

Mukavan tutustumismahdollisuuden toimintaan saat osallistumalla neljään **Runosmäen nuorisotalolla** järjestettävään tapaamiskertaan. Toiminta alkaa keskiviikkona **28.4. klo 17.30–19**. Muut tapaamiset ovat myös keskiviikkoisin eli 5.5.; 12.5. ja 19.5. Mukana tapaamiskerroissa on lapsia sekä muita vapaaehtoisesta kylämummi ja kylävaari -toiminnasta kiinnostuneita.

Jos kiinnostuit, **ota yhteyttä** (mieielellään 21.4. mennessä):

Marjareetta Laato
Sosionomi-opiskelija, Turun ammattikorkeakoulu
Puh. xxx xxx xxxx
S-posti: marjareetta.laato@students.turkuamk.fi

Esite kerhotoiminnasta lapsille kevät 2010

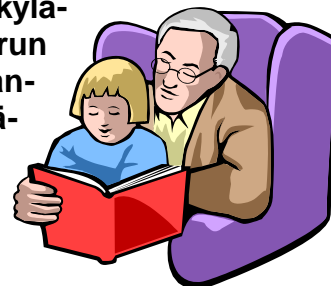
Hei!



Oletko kuullut kylämummeista tai kylävaareista? Mitähän heidän kanssaan voisi tehdä? Leikata, liimata, liikkua, leikkiä, laulaa, nauraa, satuilla ja... Keksitkö vielä jotain? **Tule tutustumaan** Mannerheimin Lastensuojeluliiton kylämummi ja kylävaari -toimintaan **Runosmäen nuorisotalolle** ja kertomaan, mitä kylämummien ja kylävaarien kanssa voisi tehdä! **Keskiviikkoisin 28.4.; 5.5.; 12.5. ja 19.5. klo 17.30–19. Ota kaverisikin mukaan!**

Pieni infopaketti:

Mannerheimin Lastensuojeluliitto järjestää vapaaehtoista kylämummi ja kylävaari -toimintaa. Olen sosionomi-opiskelija Turun ammattikorkeakoulusta ja teen lopputyötäni yhteistyössä Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa kylämummeihin ja kylävaareihin liittyen. Tarkoituksena on saada uusia innokkaita ikäihmisiä mukaan MLL:n toimintaan. Jotta ikäihmisillä on mahdollisuus tutustua toimintaan, tarvitaan mukaan myös lapsia. **Siksi kutsun sinut mukaan!**



Jos sinua kiinnostaa ja jos saat kotoa luvan lähteä mukaan, **voit yhdessä vanhempiesi kanssa ottaa yhteyttä** (mielellään 27.4. mennessä):

Marjareetta Laato
 Sosionomiopiskelija, Turun ammattikorkeakoulu
 Soittaa voi numeroon xxx xxx xxxx
 Sähköpostia voi lähettää osoitteeseen:
marjareetta.laato@students.turkuamk.fi

Ytimekäs esite kerhotoiminnasta kevät 2010

Mannerheimin Lastensuojeluliiton

Sukupolvet kohtaavat -kerho

Tervetuloa mukaan!

Keskiviikkoisin

28.4.;

5.5.;

12.5. ja 19.5.



Klo 17–19.30.

Paikkana Runosmäen nuorisotalo.

Tarkoitettu 5–12-vuotiaille lapsille
sekä isovanhempi-ikäisille.

Lisätiedustelut:

Marjareetta Laato, opiskelija

Puh. xxx xxx xxxx

S-posti: marjareetta.laato@students.turkuamk.fi

Esite kerhotoiminnasta syksy 2010



TERVETULOA

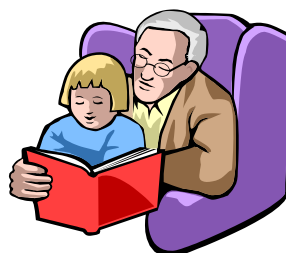
Sukupolvet kohtaavat -kerhoon

tekemään yhdessä!

**Torstaisin,
alkaen 9.9.2010.**

Klo 17.30–19.

**Paikkana
Runosmäen nuorisotalo.**



Tervetuloa kaikki 5-12 -vuotiaat lapset!

Tervetuloa kaikki isovanhempi-ikäiset!

Lisätiedustelut sekä ilmoittautumiset (6.9.2010 mennessä):

Marjareetta Laato, opiskelija

Puh. xxx xxx xxxx

S-posti: marjareetta.laato@students.turkuamk.fi

Uusi esite kerhotoiminnasta

Sukupolvet kohtaavat -kerho



Kerho on suunnattu kaikille isovanhempi-ikäisille sekä 5–12-vuotiaille lapsille. Nuoremmat lapset voivat tulla mukaan omien isovanhempiensa kanssa. Muuten kerhoon voi tulla ilman omia isovanhempia tai omia lapsenlapsia.

Päivä: _____

Kellonaika: _____

Paikka: _____

TERVETULOA!

Lisätiedustelut: _____



MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITON
Varsinais-Suomen piiri

Onni löytyy arjesta.

Sukupolvet kohtaavat -kerhon ohjaajan opas

Opas alkaa seuraavalta sivulta. Se noudattaa omaa sivunumerointia.



Sukupolvet kohtaavat -kerho

Ohjaajan opas



MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITON
Varsinais-Suomen piiri

Onni löytyy arjesta.

Tämän Sukupolvet kohtaavat -kerhon
ohjaajan oppaan on koonnut
opinnäytetyönään
opiskelija Marjareetta Laato
Mannerheimin Lastensuojeluliiton
Varsinais-Suomen piiri
Kuvat Petra ja Marjareetta Laato
10/2010

SISÄLLYS

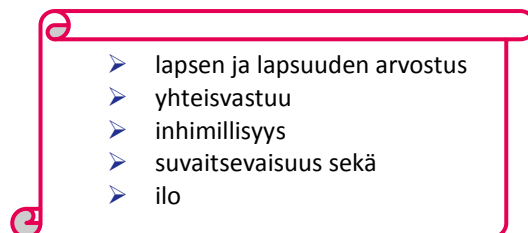
1. Ensimmäinen kerhokerta	5
2. Toinen kerhokerta	7
3. Kolmas kerhokerta	8
4. Neljäs kerhokerta	10
5. Viides kerhokerta	12
LÄHTEET	13
LIITTEET	
Liite 1: Piirileikkejä ja kansantansseja	14
Liite 2: Vanhoja perinneleikkejä ja -pelejä	16
Liite 3: Peruspullan resepti	17
Liite 4: Sukupolvet kohtaavat -kerhon esite	18

Terveiset Sukupolvet kohtaavat -kerhon ohjaajalle

Kiitos sinulle! Pidät kädessäsi Sukupolvet kohtaavat -kerhon ohjaajan opasta. Käytännönläheisen oppaan tarkoituksena on rohkaista ja innostaa sinua sukupolvien välisen yhteisöllisyyden lisäämiseen kerhotoiminnan muodossa. Tervetuloa kiehtovalle matkalle sukupolvien väliseen rikkaaseen maailmaan!

Sukupolvien kohtaamiset antavat iloa ja voimaa kaikille osallistujille. Toiminnallisuus kerho-kertojen aikana tekee tutustumisen luontevaksi sekä mahdollistaa hiljaisen tiedon välittämisen seuraaville sukupolville.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton arvot ovat läsnä toiminnassa. Nämä arvot ovat:

- 
- lapsen ja lapsuuden arvostus
 - yhteisvastuu
 - inhimillisyys
 - suvaitsevaisuus sekä
 - ilo

Kerho on suunnattu kaikille isovanhempi-ikäisille sekä 5–12-vuotiaille lapsille. Nuoremmat lapset voivat mahdollisuuksien mukaan olla mukana omien isovanhempiensa kanssa. Muuten kerhon tarkoituksena on, että juuri omien isovanhempien ei tarvitse olla mukana. Kaikilla lapsilla ei ole isovanhempia ja osalla omat isovanhemmat asuvat kaukana toisella paikkakunnalla. Kerhon kautta myös nämä lapset saavat kosketuksen elämään rikastavaan ihmissuhteeseen.

Kerhon voi toteuttaa esimerkiksi perhekahvilan tiloissa. Opas sisältää suunnitelman viidelle eri kerhokerralle ja ajatuksena on, että kerho toteutetaan kerran kuukaudessa. Leikit ovat ehdotuksia ja niitä voi vapaasti muunnella. Kaikkea suunniteltua ohjelmaa ei ole pakko toteuttaa yhdellä kerralla. Jos johonkin toimintaan on tarvetta panostaa enemmän, voi jotain muuta siirtää seuraavaan kertaan tai jättää kokonaan pois.

Oppaassa esiintyvät ideat ovat syntyneet Sukupolvien kohtaaminen -tapahtumissa sekä oppaan suunnittelijan ja isovanhempi-ikäisten yhteisissä tapaamisissa. Leikit ja pelit on koottu soveltaen Mannerheimin Lastensuojeluliiton vanhempainnetin Leikkinurkka-sivustolta sekä Virran Oo mun kaa! -kirjasta. Piirileikit ja kansantanssit on otettu soveltaen lasten cd-levyiltä sekä musiikki-kirjoista. Muihin lähteisiin on viitattu tarpeen vaatiessa.

Kerho on suunniteltu niin, että siihen on mahdollista saada OK-opintokeskuksen vertaisopintoryhmätukea. Tällöin kerholla on oltava nimetty ohjaaja ja osallistujina on oltava vähintään viisi 15 vuotta täyttänyttä jäsentä. Ryhmän kokoontumiskertojen keston on oltava yhteensä seitsemän ja puoli tuntia. Kustannukset on yritetty sovittaa OK-opintokeskuksen kerhotuen määrään, joka on noin 30 euroa. Oletuksena on, että kerholla on käytettävissään perustarvikkeita, kuten paperia ja siveltimiä.

Iloa sukupolvien kohtaamisista!

Turussa lokakuussa 2010

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri

1. ENSIMMÄINEN KERHOKERTA

Tarvikkeet:

- hernepusseja, joista yksi erottuu muista
- paperia
- kyniä
- kangastilkkuja
- isoja ja pieniä kiviä
- pihlajanmarjoja
- sammalta tai olkia
- käpyjä
- muita luonnonmateriaaleja
- Erikeeper-liimaa*
- tulitikkua*
- kartonkialusta*

*Materiaalikulut 8 euroa.

VINKKI: Voit kuivattaa kävyt uunissa, jotta ne aukeavat. Näin tikut pysyvät paremmin paikallaan.

Ohjelma:

Aloitus ja tutustuminen
Käpylehmien ja kivipeikkojen tekeminen
Hernepussitarina
Lopetus

SISÄLTÖ:

Aloitus ja tutustuminen

Istutaan piirissä, ohjaaja toivottaa kaikki tervetulleeksi ja esittäytyy. Hän pitää hernepussia kädessään ja heittää sen lopettaessaan jollekin muulle, joka saa sitten kertoa nimensä ja heittää hernepussin jälleen eteenpäin. Näin mennään niin kauan, että jokainen on saanut pitää hernepussia sekä kertoa oman nimensä. Sitten siirrytään alkuleikkiin nimeltä Kuuma peruna (ks. seuraava kohta).

Kuuma peruna

Osallistujat istuvat piirissä. Kuuma peruna eli hernepussi kiertää leikkijältä toiselle. Ohjaaja seisoo piirin ulkopuolella poispäin kääntyneenä. Hän on perunanetsijä. Sopivan ajan kuluttua hän huutaa: "Kuuma peruna!" Se, jolla on peruna eli hernepussi kädessään, siirtyy ohjaajan kanssa perunanetsijäksi. Uusi perunanetsijä valitsee jonkin numeron, johon asti perunanetsijät laskevat yhdessä hiljaa ennen kuin huutavat: "Kuuma peruna!" Jälleen se, jolla on peruna kädessään, siirtyy perunanetsijäksi. Näin jatketaan, kunnes viimeinenkin osallistuja on siirtynyt perunanetsijöihin. Leikin jälkeen siirrytään koko joukolla tekemään käpylehmii ja kivipeikkoja.

Käpylehmien ja kivipeikkojen tekeminen

Kartonkialustan päälle tehdään aitauksia kivistä ja tikuista. Kävyistä ja tikuista valmistetaan aitauksiin eläimiä. Isoista kivistä tehdään peikoille vartalo ja pienistä niille pää, sitten peikoille voi tehdä kasvot marjoista ja pienistä kivistä sekä hiukset oljista tai sammaleesta. Vaatteet peikolle voi tehdä kangas-tilkuista. Peikot ovat karjanhoitajia. Kivistä voi myös tehdä talon ja/tai navetan ja luonnon-materiaaleista polkuja talolta eri aitauksiin. Antakaa mielikuvituksen lentää!

Jatkosatu hernepusseilla

Kerhon muuhun ohjelmaan sopien aiheeksi voi ottaa esimerkiksi lehmän tai jonkin muun eläimen tai maatilan. Kaikki ryhmäläiset istuvat piirissä ja alkavat heitellä hernepussia, joka selvästi erottuu muista. Joka kerta, kun heittää tämän erityisen hernepussin on sanottava yksi sana yhteiseen tarinaan. Näin jatketaan vähän aikaa. Sitten otetaan mukaan toinen hernepussi. Mutta vain ensimmäisen hernepussin kohdalla jatketaan sanan sanomista. Toinen hernepussi vain risteilee edestakaisin. Mukaan voidaan ottaa niin monta ylimääräistä hernepussia kuin ryhmä vain haluaa. Koko ajan tulisi ensimmäisen hernepussin kohdalla sanoa yksi sana lisää yhteiseen tarinaan. Tarinan kirjaaja voi olla ryhmän vetäjä. Hän voi välillä toistaa, mitä on juuri kirjoittanut, jotta seuraavan sanan sanoja muistaa taas, missä mennään. Sopivassa välissä hän sanoo, että nyt tarinaa tulisi lopetella. Lopuksi yhteinen tarina luetaan ääneen (ks. Lopetus).

Lopetus

Ohjaaja tai joku ryhmäläisistä lukee tarinan ääneen. Sen jälkeen ohjaaja kiittää kaikkia ja toivottaa tervetulleeksi seuraavaan kertaan.



2. TOINEN KERHOKERTA

Tarvikkeet:

- cd-levy
(esim. Piirissä pyörimässä
ja Vipinää varpaissa)
- cd-soitin

Ohjelma:

Aloitus
Piirileikkejä ja kansantansseja
Vanhoja perinneleikkejä ja -pelejä
Lopetus

SISÄLTÖ:

Aloitus

Piiri pieni pyörii -laululeikki (Liite 1).

Piirileikkejä ja kansantansseja

Ohjaaja valitsee itsekseen tai yhdessä ryhmäläisten kanssa piirileikkejä ja kansantansseja (Liite 1), joita sitten yhdessä tanssitaan. Musiikin soidessa koko ryhmä liikkuu ohjeiden mukaan. Kun laulut tulevat tutuiksi, voi sanoihin yhtyä liikkumisen lomassa.

Vanhoja perinneleikkejä ja -pelejä

Piirileikkien ja kansantanssien jälkeen siirrytään vanhojen perinneleikkien pariin (Liite 2). Sään salliessa voidaan olla ulkona.

Lopetus

Kerhokerran lopuksi keräännytään piiriin ja jokainen saa vuorollaan näyttää liikkeen, jonka muut sitten toistavat. Liikkeeseen voi liittää myös äänitehosteen.

3. KOLMAS KERHOKERTA

Tarvikkeet:

- cd-levy
- rauhallista musiikkia
- cd-soitin
- vanhoja mustavalkoisia valokuvia
- uudenaikaisia leluja
- paperia
- kyniä
- tyhjiä, pestyjä pilttipurkkeja
- siveltimiä
- serviettejä
- vesi-liimaseosta Erikeeper-liimasta
- tulitikkuja
- tuikkukynttilöitä*

*Materiaalikulut 3,50 euroa.

VINKKI: Isovanhempi-ikäiset voivat tuoda vanhoja valokuvia ja jokainen lapsista yhden lelun.

VINKKI: Jokainen voi ottaa mukaansa yhden tai kaksi serviettiä.

Ohjelma:

Aloitus
Tarinoita vanhoista valokuvista
ja uusista leluista
Tuikkulyhtyjen valmistaminen
Lopetus

SISÄLTÖ:

Aloitus

Yksi edellisen kerran piirileikeistä tai kansantansseista, esimerkiksi Hans vili vili (Liite 1).

Tarinoita vanhoista valokuvista ja uusista leluista

Aloituksen jälkeen muodostetaan pieniä ryhmiä niin, että jokaisessa ryhmässä on vähintään yksi aikuinen. Jokaisella aikuisella on vanhoja valokuvia. Lapset saavat valita yhden kuvan, josta kertovat tarinan Sadutus-menetelmää käyttäen (ks. seuraava kohta). Lapset voivat kertoa yhteisen tarinan tai sitten jokainen kertoo oman tarinansa. Kun tarinat ovat valmiita, on aikuisten vuoro. He saavat kertoa tarinan aiheenaan lasten lelut. Jos lapset ovat kirjoitustaitoisia, he voivat kirjoittaa aikuisten tarinat ylös. Muuten aikuiset kirjaavat toistensa tarinat lasten kuunnellessa.

Sadutus-menetelmä

Ideana sadutuksessa on, että yksi kertoo sadun ja toinen kirjoittaa sen sanasta sanaan paperille puuttumatta sadun kulkuun. Satu saa olla juuri sellainen, millaisen sadun kertoja haluaa kertoa. Kun satu on valmis, kirjoittaja lukee sen ääneen sadun kertojalle. Kertoja saa tehdä siihen korjauksia tai muutoksia. Sadutuksessa ketään ei arvostella tai moitita – jokainenhan osaa kertoa tarinan. Tarkoituksena on osoittaa kuuntelevansa tarinan kertojaa. (Karlsson 2005.)

Tuikkulyhtyjen valmistaminen

Kun tarinat ovat valmiita, siirrytään valmistamaan tuikkulyhtyjä. Jokainen saa oman lasipurkin. Servieteistä jokainen voi valita mieleisensä ja leikata siitä sellaisia kuvioita kuin haluaa. Servietit ovat yleensä kaksi- tai kolmi-kerroksisia. Ylimääräiset kerrokset tulee repiä varovasti irti kuvakerroksesta. Sitten kuvakerros maalataan vesi-liimaseoksella varovasti kiinni lasipurkkiin. Seos tulee siis servietin päälle. Vesi-liimaseos tehdään sekoittamalla Erikeeper-liiman joukkoon vettä sen verran, että liimasta tulee nestemäistä. Lasipurkkeja voi myös halutessaan koristella pienillä kivillä tai helmillä. Silloin käytetään liimaa eikä vesi-liimaseosta. Kun tuikkulyhdyt ovat valmiita, istutaan piiriin ja luetaan kaikki tarinat ääneen. Jokaiselle tarinalle taputetaan. Tämän jälkeen lyhtyihin laitetaan kynttilät ja siirrytään lopetukseen.

(Lähde: Kierrätyskeskus 2010.)



Lopetus

Jokainen ottaa kynttilän eteensä piiriin. Valoja voi sammuttaa, jotta tunnelma kasvaa. Hiljainen musiikki lähtee soimaan ja osallistujat alkavat leikkiä Hymyn heittoa (ks. seuraava kohta).

Hymyn heitto

Joku alkaa hymyillä, vetää sitten kädellään hymyn pois kasvoiltaan ja osoittaa jotakuta. Hymyn vastaanottanut henkilö aloittaa hymyilemisen ja heittää sen seuraavaksi jollekin muulle. Ohjaaja huolehtii siitä, että jokainen saa hymyn. Kun kaikki ovat saaneet hymyn, ohjaaja heittää sen kaikille samanaikaisesti niin, että lopuksi kaikki hymyilevät. Sitten hän kiittää kerrasta ja toivottaa tervetulleeksi seuraavaan kertaan. Ohjaaja kerää tarinat, sillä niitä tarvitaan seuraavalla kerralla.

4. NELJÄS KERHOKERTA

Tarvikkeet:

- perunoita*
- punakaalia*
- mustikoita*
- piimää*
- kartonkia*
- paperia
- tulitikkuja
- veitsiä
- raastin
- kattila
- keittiötilat
- paperilappuja

*Materiaalikulut 7,50 euroa.

Ohjelma:

Aloitus
Juureksilla maalaaminen ja askartelu
Lopetus

SISÄLTÖ:

Aloitus

Karjatarha-leikki (ks. seuraava kohta).

Karjatarha

Jokainen leikkijä saa lapun, jossa on eläimen nimi (esim. possu, kana, hevonen). Kunkin eläimen nimeä on vähintään kolmessa lapussa. Leikkijät eivät näytä lappuaan muille vaan hajaantuvat ympäri huonetta. Tarkoituksena on löytää oman ryhmän jäsenet matkimalla oman eläimen ääntä. Puhua ei saa. Leikki loppuu, kun kaikki ovat löytäneet oman ryhmänsä. Leikkiä voi vaikeuttaa leikkimällä sitä pimeässä huoneessa tai silmät sidottuina.

Juureksilla maalaaminen ja askartelu

Maalaaminen alkaa värien valmistamisella. Mustikat murskataan. Mustikkaväriä voi vaalentaa piimällä. Punakaali raastetaan pieneksi mehuksiksi raasteeksi. Raastetta keitetään noin viisi minuuttia aivan pienessä vesimäärässä. Tällöin väri irtaa veteen. Punakaaliväriä voi levittää paperille tulitikuilla. Raastat perunat halkaistaan ja niistä voi veitsellä leikata esimerkiksi kolmioita tai tähtiä, joita sitten voi käyttää leimasimina. Leimasimeen sivellään mustikkavärin eri sävyjä ja sitten kuvio painetaan paperille.



Muutama perunoista keitetään kypsiksi ja jätetään jäähtymään. Jäähtyneet perunat halkaistaan ja niitä käytetään liimana. Värien kanssa koristellaan edellisen kerran tarinat ja sitten tarinapaperit liimataan perunaliimalla kartongille niin, että ne saavat kehykset. Väreillä myös maalataan vapaasti tai sitten yhteisen teeman mukaisesti. Yhteisenä teemana voi olla esimerkiksi vuodenaika, jota parhaillaan eletään.

Lopetus

Kokoonnutaan yhteiseen hierontarinkiin (ks. seuraava kohta).

Hierontarinki

Istutaan kahteen piiriin niin, että piirit muodostavat sisä- ja ulkopiirin. Kaikkien kasvot ovat ringin keskustaan päin. Ulkopiirissä istuvat hierovat sisäpiirissä istuvien hartioita. Hierominen voi tapahtua myös rummuttamalla edellä istuvan olkapäitä sormenpäillä kevyesti ja välillä voimakkaasti. Ulkopiiriläiset kiertävät piiriä ja vaihtavat paikkoja. Sopivan ajan kuluttua vaihdetaan sisäpiiriläiset ulkopiiriläisiksi. Rentoutushetken päätyttyä ohjaaja kiittää ryhmää.

5. VIIDES KERHOKERTA

Tarvikkeet:

- vehnä jauhoja*
- hiivaa*
- maitoa/maitojuomaa*
- sokeria*
- kardemummaa*
- kananmunia*
- voita*
- rusinoita*
- raesokeria*
- suolaa (kerhon ohjaaja voi ottaa ripauksen mukaansa)
- keittiötilat ja leipomisvälineet
- cd-soitin
- cd-levy (Vipinää varpaissa)
- arpakuutio

*Materiaalikulut 11 euroa.

Ohjelma:

Aloitus
Nisuäijien eli pullapoikien leipominen
Palautteen kerääminen
Lopetus

SISÄLTÖ:

Aloitus

Laululeikki Leipuri Hiiva (LIITE 1).

Nisuäijien leipominen

Perinteinen pullaresepti löytyy tämän oppaan lopusta (Liite 3). Ajan säästämiseksi kerhon ohjaajan on hyvä tehdä pullataikina kohoamaan jo ennen kerhon alkua. Joku isovanhempi-ikäisistä voi myös olla innokas leipomaan taikinan valmiiksi. Jokainen osallistuja saa muotoilla taikinasta itselleen haluamansa näköisen nisuäijän sekä koristella sen rusinoilla ja raesokerilla. Nisuäijien ollessa uunissa paistumassa ryhmä siirtyy yhteiseen palautteenkeruuhetkeen (ks. seuraava kohta).

Palautteen kerääminen

Palaute kerätään arpakuution avulla. Osallistujat heittelevät arpakuutiota toisilleen. Jokaisella numerolla on oma tehtävä ja sen mukaan osallistujat vastaavat. Tarkoituksena on antaa palautetta kaikista kerhokerhoeroista.

Esimerkiksi: 1 = ilme ja perustelut ilmeelle

2 = kivaa on ollut

3 = ei kivaa oli

4 = mitä saisi olla lisää

5 = vapaa kommentti

6 = parasta on ollut

(Lähde: Hyppönen & Linnossuo 2002.)

Lopetus

Palautteen keräämisen jälkeen leipomuksia voi maistella. Kerhokerta päätetään yhteiseen piirileikkiin Ystäväni, tuttavani (Liite 1). Kerhon ohjaaja kiittää kaikkia osallistujia.

LÄHTEET

Kirjallisuus

Bell, Niina (toim.) 2006. Ystäväni, tuttavani. Laululeikkejä lapsille. Helsinki: Tammi.

Haapaniemi, Juha; Kivelä, Elina; Mali, Mika & Romppanen, Virve 2004. Musiikin mestarit 3-4. Helsinki: WSOY.

Hyppönen, Merja & Linnossuo, Outi 2002. ZIP, ZAP ja BOING. Leikkejä ja muita toiminnallisia menetelmiä. Helsinki: Lasten Keskus.

Isotalo, Kaisa & Kuittinen, Raija 2006. Kotiruoka. 72. painos. Helsinki: Otava.

Karlsson, Liisa 2005. Sadutus. Avain osallistavaan toimintakulttuuriin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Virta, Anne 2006. Oo mun kaa! Toimintaa ryhmään, jossa on näkövammaisen lapsi. Helsinki: Näkövammaisten Lasten Tuki ry.

Muut

Piirissä pyörimässä. 12 piirileikkilaulua ohjeineen. Cd-levy. Programmes KK&Co.

Vipinää varpaissa. Laululeikit. Cd-levy. Kansantanssinuorten liitto ry.

www-sivustot

Hellanmaa 2003. Murresanastoa. Luettu 6.10.2010 www.lapua.fi/hellanmaa > Minun Hellanmaani > Murresanastoa.

Kierrätyskeskus 2010. Tuikkulyhdyt lasipurkeista. Luettu 15.10.2010 www.kierratyskeskus.fi > Ympäristökoulutus > Ympäristökoulu > Innolla askartelemaan > Askarteluopas > Mitä tästä tekisin? > Lasiastioista, sirpaleista > Tuikkulyhdyt lasipurkeista.

MLL 2010. Kylämummit ja -vaarit. Luettu 4.10.2010 www.mll.fi > Perheille > Kylämummit ja -vaarit.

MLL 2010. Tietoa MLL:sta. Luettu 8.10.2010 www.mll.fi > Tietoa MLL:sta.

OK-opintokeskus 2010. Vertaisopintoryhmät. Luettu 4.10.2010 www.ok-opintokeskus.fi > Koulutus > Vertaisopintoryhmät.

Vanhempainnetti 2010. Poimi parhaat leikkivinkit. Luettu 4.10.2010 www.vanhempainnetti.fi > Leikkinurkka.

Piirileikkejä ja kansantansseja

Piiri pieni pyörii

Piiri pieni pyörii,
lapset siinä hyörii,
sormet sanoo soo, soo, soo,
kengän kannat koo, koo, koo.

Piiri pieni pyörii,
lapset siinä hyörii,
kädet sanoo lip, lap, lap,
kengän kannat kip, kap, kap.

Piiri pieni pyörii,
lapset siinä hyörii,
toisiansa tervehtää,
sitten paikoillensa jää.

Hans vili vili

Tule, tule, tule piirihin
leikkimään sinäkin,
valitse itselles ystävä uus.
:,: Hans vili vili ,hans lai lai.
Hans vili vili, hans lai lai,
tottakai minäkin ystävän saan! :,:

Majan rakentaminen

Majan rakennan ma yrttitarhaan,
jossa linnut laulaa aamuvarhain,
en mä rakenna sit' itselleni
vaan sille, joka on mun ystävään.
Ai, ai, ai, vai niin!

Ai, ai, ai, vai niin!

En mä rakenna sit' itselleni
vaan sille, joka on mun ystävään.

Pyöritään piirissä käsi kädessä.

Pysähdytään ja näytetään etusormilla soo-merkkiä.
Koputetaan kantapäillä lattiaan.

Pyöritään piirissä käsi kädessä.

Pysähdytään ja viuhutetaan käsiä toisiaan vasten.
Koputetaan kantapäillä lattiaan.

Pyöritään piirissä käsi kädessä.

Pysähdytään ja kumarretaan vierustoverille.
Seisotaan hetki paikoillaan.

Piirissä juostaan myötäpäivään.

Otetaan lopuksi pari itselle.
Kädet lanteilla varvasasentohyppelyä.

Kolme käten taputusta ja parin kanssa käsien
heiluttamista edestakaisin.

Yksi piiri pyörii myötäpäivään.

Hämmästelevä kättentaputus, pyörähdys
kantapäällä ympäri vasemmalle ja kumarrus
kädet levittäen.

Hämmästelevä kättentaputus, pyörähdys
kantapäällä ympäri oikealle ja kumarrus kädet
levittäen.

Yksi piiri pyörii myötäpäivään.

Lintu lensi oksalle

.,: Lintu lensi oksalle
 lauloi niitä, näitä. .,:
 .,: Tule joudu oma kulta,
 että saataisi häitä. .,:
 .,: Hauska on olla,
 kun löysin oman kullan. .,:
 .,: Oman kullan kainalossa
 on niin lysti olla. .,:

Kävellään eteenpäin käsiä sihautellen.

Otetaan pari ja pyöritään piirissä parin kanssa.

Heilutellaan käsiä edestakaisin parin kanssa.

Pyöritään käsikynkkää parin kanssa.

Ystäväni, tuttavani

Ystäväni, tuttavani, rati riti ralla,
 käy nyt kanssain piirileikkiin, rati riti ralla.

Pareittain tanssitaan piirissä ja tehdään liikkeet
 laulun mukaisesti.

Sinun kanssas vastatusten, rati riti ralla,
 sinun kanssas selätysten, rati riti ralla.

Sinun kanssas rinnatusten, rati riti ralla,
 sinun kanssas käsitysten, rati riti ralla.

Sinun kanssas kaulatuksin, rati riti ralla,
 sinun kanssas sylityksin, rati riti ralla.

Sinun kanssas kultaseni, rati riti ralla,
 tanssin aina ilokseni, rati riti ralla.

Tanssitaan parin kanssa piirissä.

Hyvästi nyt sanon sulle, rati riti ralla,
 oma armas ystäväni, rati riti ralla.

Kätellään paria sekä kumarretaan.
 Halataan ystävää lopuksi.

Leipuri Hiiva

Työnnän pullat uuniin,
 vedän valmiit takaisin,
 näin piipusta nyt savu kohooa.
 Leipuri Hiiva
 asuu Kumputiellä
 hän pullat kauniit leipoo siellä.
 Näin piipusta nyt savu kohooa.

Molemmat kädet työnnetään eteenpäin.
 Molemmat kädet vedetään takaisinpäin.
 Peukalolla tehdään ympyröitä ilmaan.
 Käsillä tehdään iso vatsa vatsan kohdalle.
 Käsillä tehdään mutkaista tietä.
 Käsillä pyöritellään pullia.
 Peukalolla tehdään ympyröitä ilmaan

Vanhoja perinneleikkejä ja -pelejä

Väri

Yksi leikkijöistä on väri. Hän seisoo selin muihin. Toiset asettuvat lähtöviivalle noin 20 metrin päähän väristä. Väri sanoo esimerkiksi ”Se, kenellä on vihreää vaatteissa, saa liikkua kolme askelta eteenpäin.” Hän vaihtelee värejä sekä askeltyyppejä (tipu, jättiläinen, hyppy jne.). Se, joka ensimmäisenä pystyy koskettamaan väriä, on seuraava väri.

Peili

Yksi leikkijöistä on peili. Hän seisoo selin muihin. Toiset asettuvat lähtöviivalle noin 20 metrin päähän peilistä ja yrittävät liikkua häntä kohti. Peili kääntyy yllättäen liikkujiin päin silloin tällöin. Jos hän huomaa jonkun liikkuvan, tämä joutuu palaamaan takaisin lähtöviivalle. Se, joka ensimmäisenä ehtii koskettaa peiliä ja huutaa oman nimensä on seuraava peili.

Tervapata

Maahan piirretään ympyrä ja ympyrän kehälle jokaiselle leikkijälle puoliympyrän muotoinen oma paikka. Ympyrän keskelle piirretään pieni ympyrä, tervapata. Leikkijät asettuvat omille paikoilleen. Yksi jää kiertäjäksi. Kiertäjä lähtee kiertämään ympyrää tikku kädessään. Matkalla hän pudottaa tikun jonkun taakse. Se, jonka taakse hän tikun pudottaa, ottaa tikun maasta ja lähtee juoksemaan ympäri piiriä vastakkaiseen suuntaan kuin kiertäjä. Leikkijät kilpailevat siitä, kumpi ehtii ensin tyhjäksi jääneelle paikalle. Ilman paikkaa jäänyt jatkaa kiertäjänä. Tervapataan joutuu, jos ei huomaa tikkua eikä ehdi lähteä paikaltaan siihen mennessä, kun kiertäjä on kiertänyt kierroksen. Tervapadasta pääsee pois, kun seuraava joutuu sinne tai ennalta sovitun ajan jälkeen.

Viimeinen pari uunista ulos

Leikkijät seisovat parijonossa. Pariton leikkijä seisoo jonon edessä selin toisiin ja huutaa ”Viimeinen pari uunista ulos!” Viimeisenä olevat lähtevät juoksemaan omaa puoltaan eteenpäin tavoittaakseen parinsa. Edessä ollut pariton yrittää saada kiinni toisen parillisista juoksijoista. Jos hän onnistuu ennen kuin pari ehtii koskettaa toisiaan, tulee parittomasta pari sille, jonka hän sai kiinni ja he asettuvat jonon etupäähän. Yksin jäänyt juoksija on vuorostaan huutaja.

Polttopallo

Maahan piirretään iso ympyrä. Leikkijät seisovat ympyrässä. Yksi leikkijöistä on polttajana ympyrän ulkopuolella. Hän ei saa astua ympyrän sisälle. Polttaja yrittää osua pallolla ympyrässä olevia vyötärön alapuolelle. Ne, joihin pallo osuu, tulee polttajia. Viimeiseksi ympyrään jäänyt voittaa.

Nurkkis

Nurkkikseen tarvitaan keppi sekä talo, jonka ympäri voi kulkea. Yksi leikkijöistä on nurkkis. Muut menevät talon taakse. Leikkijät kiertävät taloa koko ajan samaan suuntaan ja nurkkis yrittää nähdä jonkun heistä. Nurkkis saa vaihtaa suuntaa aina kun vain haluaa. Ennen kuin nurkkis kurkistaa nurkan takaa, hänen täytyy heiluttaa kolme kertaa kepillä, jotta muut ehtisivät juosta seuraavan nurkan taakse. Jos nurkkis näkee jonkun leikkijän, tästä tulee seuraava nurkkis.

Seuraa johtajaa

Yksi leikkijöistä on johtaja ja kaikkien on seurattava häntä sekä matkittava kaikkea, mitä hän tekee. Jokainen leikkijä pääsee vuorollaan johtajaksi. Johtaja voi esimerkiksi hyppiä, kävellä eri tyyleillä, taputtaa käsiään, nostaa kädet päänsä päälle, kiertää esteitä jne.

Peruspullan resepti:

Noin 30 kpl tavallisia pullia, noin 5-6 nisuäijää

5 dl maitoa / maitojuomaa

50g hiivaa

1–2 munaa

1,5–2 dl sokeria

1 rkl kardemummaa

1,5–2 tl suolaa

15–16 dl vehnä jauhoja

150 g rasvaa

voiteluun kananmunia

pinnalle rusinoita ja raesokeria

1. Lämmitä maito kädenlämpöiseksi. Murenn hiiva joukkoon hyvin sekoittaen.
2. Lisää suola, sokeri ja kardemumma. Sekoita.
3. Lisää kananmunat.
4. Lisää jauhoista noin puolet ja sekoita taikina tasaiseksi.
5. Sulata voi ja jäähdytä se. Lisää taikinan joukkoon.
6. Lisää loput jauhoista vähän kerrallaan ja vaivaa taikina tasaiseksi.
7. Peitä taikina liinalla ja kohota noin puoli tuntia lämpimässä paikassa.
8. Kumoa kohonnut taikina jauhotetulle alustalle ja aloita nisuäijien pyörittely.
9. Aseta valmiit nisuäijät leivinpaperin päälle uunipellille ja anna kohota liinan alla noin puoli tuntia.
10. Voitele pulla kananmunalla ja asettele rusinoita ja raesokeria koristeeksi.
11. Paista uunissa 225 asteessa noin 10 minuuttia.

(Lähde: Soveltaen Isotalo & Kuittinen 2006.)

Sukupolvet kohtaavat -kerho



Kerho on suunnattu kaikille isovanhempi-ikäisille sekä 5–12-vuotiaille lapsille. Nuoremmat lapset voivat tulla mukaan omien isovanhempiensa kanssa. Muuten kerhoon voi tulla ilman omia isovanhempia tai omia lapsenlapsia.

Päivä: _____

Kellonaika: _____

Paikka: _____

TERVETULOA!

Lisätiedustelut: _____



MANNERHEIMIN
LASTENSUOJELULIITON
Varsinais-Suomen piiri

Onni löytyy arjesta.